

"Köténybe született fejedelem"

Lakatos Menyhért 75 éves

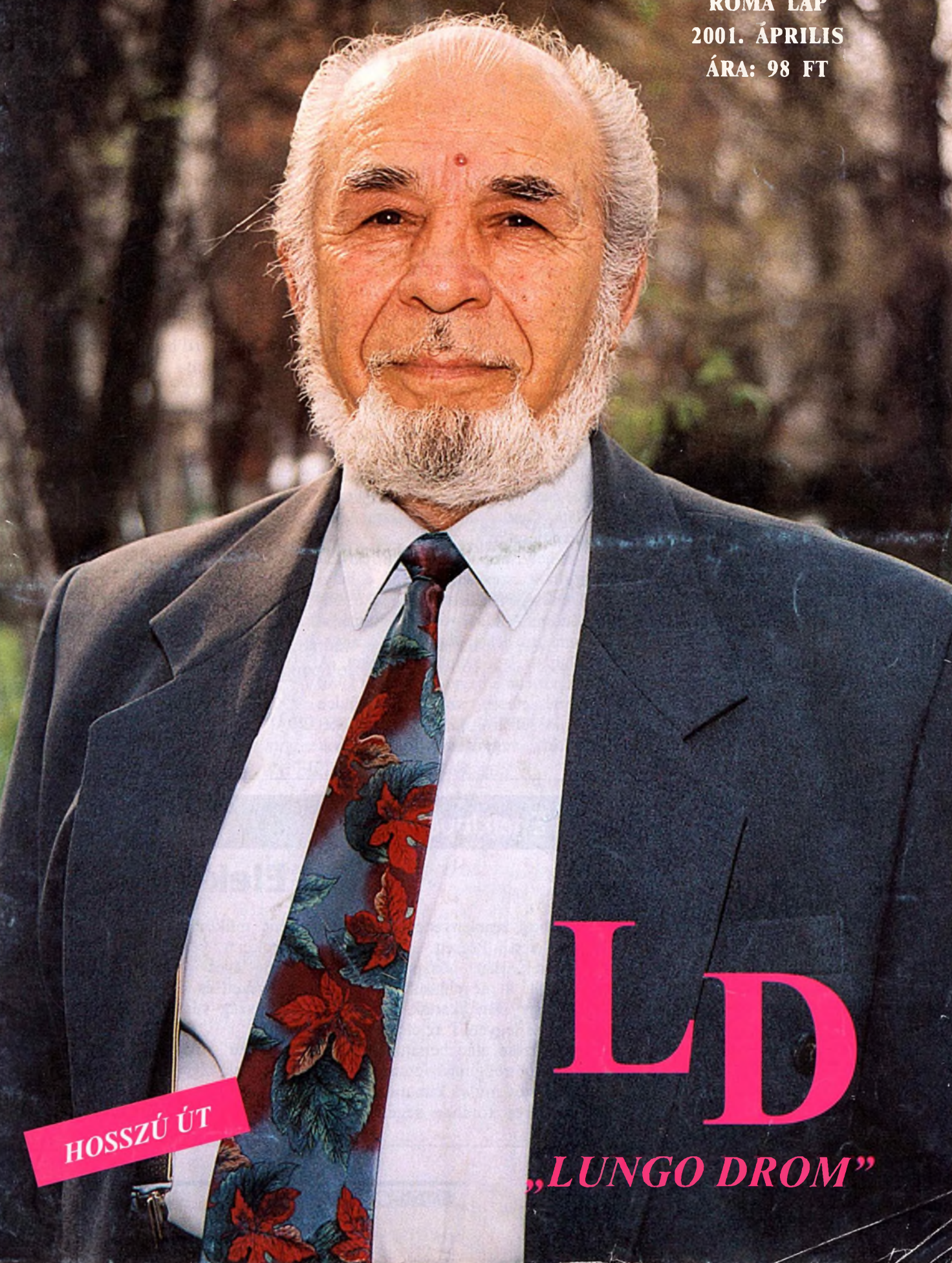
IX. ÉVFOLYAM

04. SZÁM

ROMA LAP

2001. ÁPRILIS

ÁRA: 98 FT

LD

„LUNGO DROM”

HOSSZÚ ÚT

P O S T A F O R D U L T V A L

Tisztelt Cím!

Szeretném ezen a levélen keresztül bemutatni Önöknek a „Kálc Ászvá” azaz a „Fekete Könnyek” Hagyományörző Gyermekcsoportot.

Településünkön, Gerjenben 2000 év októberében alakult meg, 20 fő részvételével. A csoportba való jelentkezést és a tevékenységükről a helyi, Gerjeni Hírek című lap rendszeresen beszámol.

A csoport célja a cigány hagyományok, szokások, nyelv, kultúra, felkutatása, megtanulása, és előadása. Különlegességük pedig abban rejlik, hogy a tagok nemcsak

cigánygyerekek, hanem nem cigányok is, és ők így együtt tanulnak táncolni, énekelni és a színpadon előadni.

A „Kálc Ászvá” helyben immáron kétszer bemutatkozott a lakosoknak, a helyi nyugdíjas klub rendezvényén, a helyi cigány kisebbségi önkormányzat rendezvényén, valamint a Friedrich Ebert Alapítvány faddi képzésén is alkalmunk volt bemutatkozni a tolna megyei cigány kisebbségi önkormányzatok előtt, és ennek eredményeként a csoport meghívást kapott: Tolna, Szekes, Dees, Pincehely, Szekszárd, Kajdacs, Tengelic, Kölesd, Gyöngy, Tamási, Szedres, Bába, Gyulaj, Sárpilis, Ozora, stb. településekre.

A helyi kisebbségi önkormányzat segíti a csoport munkáját, a helyi Községi Házban ad helyet a működésre. A költségvetésből – amennyire erre lehetőség adódik – anyagilag is szponzorálnak minket. A csoportban a hagyományokon kívül természetesen szó esik minden olyan témáról, ami a gyerekeket érdekli, vagy érinti. Így például:

serdülőkori problémákról, szenvedélybetegségekről, a másságról, stb. A témákkal kapcsolatban előadók is szoktunk meghívni. Védőnőt, pedagógusokat, és megfordult nálunk a Kék Kereszt vezetője, Bán József úr is. A jövőben szeretnénk még több előadót meghívni hozzánk.

Mivel a csoportba tini gyerekek is járnak, és nem csak a roma zenét kedvelik, hanem a mai modern zenét is, ezért megalakult a „Kálc Ászvá” modern táncsoport. Ezt a részét a gyerekek teljes mértékig önállóan csinálják, a koreográfiába néha besegít, beleszól a csoport vezetője is, de a gyerekek akarata érvényesül elsősorban.

Foglalkozásainknak a helyi Községi Ház ad helyet, próbáinknak pedig a helyi Általános Iskola illetve a Művelődési Ház. Minden héten csütörtökön 16-17 óráig tartjuk a foglalkozásainkat.

Lászlóné Gulyás Ilona
Gerjen

A belpátfalvai cigány kisebbségi önkormányzat Cigánybált rendez 2001. május 12-én, este 8 órától, a belpátfalvai Művelődési Házban, amire mindenkit szeretettel várunk.

Érdeklődni: Lakatos Zoltánnénál (Aliz). Telefon: du. 5 órától 06-36/700-206.-os számon lehet.

Lakatos Zoltánné
Belpátfalva

Címlapon: Lakatos Menyhért
Nyári Gyula felvétele

ROMA LAP

Megjelenik havonta a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekről” Közalapítvány támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Szerkesztőségünk telefonszáma megváltozott!
Új elérhetőségünk:
Telefon/Fax: 06-56/513-952, 513-953, 513-954
e-mail: lungodrom@matavnet

Főszerkesztő: Paksi Éva
Főmunkatárs: Farkas Kálmán
Tervezőszerkesztő: Arabeszk 3 Bt.
Munkatársak: Botosné Köté Lilla,
Bubáné Csapó Ilona, Bujdosó Jánosné,
Lukács Ilona, Pálfi Elvira, Rácz Lajos
Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:
REPRO STÚDIÓ Nyomdaipari Egyéni Cég
ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.
Szerkesztőségünk a mientől eltérő véleményt is közli.
A leveleket esetenként rövidítve, szerkesztett formában adjuk közre.

Enciklopédia

Andro Elek

Pécsi zenekarvezető, 1903-ban született Pécsen. Mint árva gyerek, hat hónapos korában került a nevelőszüleihez, akik sehogy sem akarták, hogy muzsikus legyen, s az elemi iskolák elvégzése után beírták a pécsi premontrei gimnáziumba.

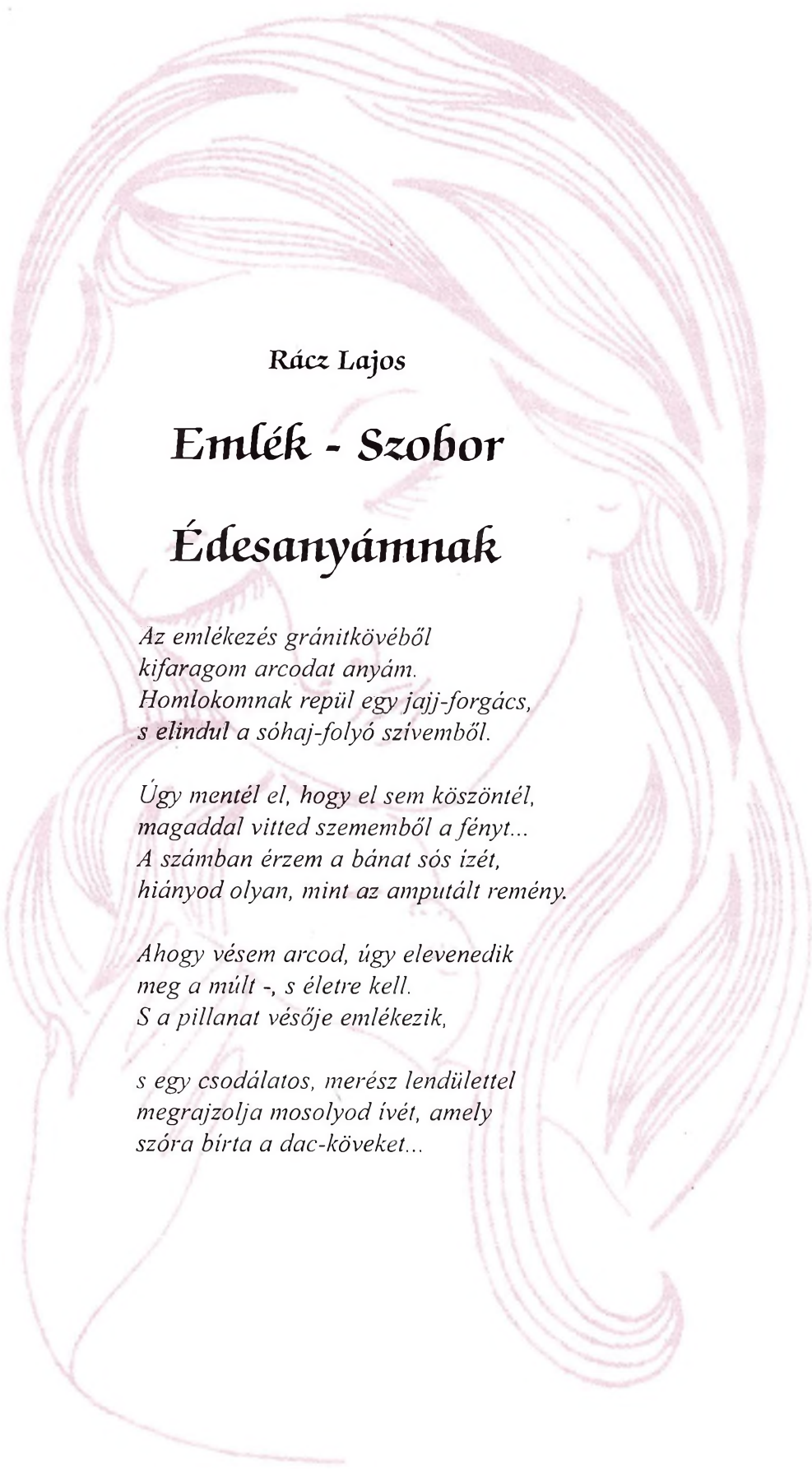
Két év múlva kimaradt és már 13 éves korában segédprímás-

ként működött a pécsi zenekarokban.

16 éves korában zenekart szervezett és sikerrel járta végig az ország városait és Jugoszláviát.

Egyike volt a legelegánsabb muzsikáló cigányprímásoknak.

(Csemer Géza: Habiszti)

Rácz Lajos

Emlék - Szobor

Édesanyámnak

*Az emlékezés gránitkövéből
kifaragom arcodat anyám.
Homlokomnak repül egy jajj-forgács,
s elindul a sóhaj-folyó szívemből.*

*Úgy mentél el, hogy el sem köszöntél,
magaddal vitted szememből a fényt...
A számban érzem a bánat sós ízét,
hiányod olyan, mint az amputált remény.*

*Ahogy vésem arcod, úgy elevenedik
meg a múlt -, s életre kell.
S a pillanat vésője emlékezik,*

*s egy csodálatos, merész lendülettel
megrajzolja mosolyod ívét, amely
szóra bírta a dac-köveket...*

Nyílt levél Orbán Viktorhoz

● Több mint hetven kilátástalan helyzetben élő sajlóadi roma nyílt levélben kért segítséget a miniszterelnök úrtól. Tavaly ősszel már több napig tartó éhségstrájkjal próbálták felhívni a közvélemény figyelmét helyzetük tarthatatlanságára, nyomorára, de gondjaik megoldásához azóta sem kaptak segítséget.

Sajóládon szinte minden roma munkanélküli. A felgyülemlett tartozásaik miatt már sok helyen kikapcsolták az áramot, és most fenn áll a veszély, hogy házaikat is elárverezik a fejük fölül.

Sajólád polgármestere nem érti a levél indítatását, mert szerint ő mindent megtesz a romák érdekében.

Rasszista diszkó büntetése

● A Nyíregyházi Megyei bíróság jogerős ítéletében 200 ezer forint kártérítésre kötelezte a dombrádi diszkó vezetőjét, amiért nem engedett be romákat a helyiségbe. Tavaly a fogyasztóvédelmi hatóság már kilátásba helyezte a diszkó bezárását, pont az ilyen diszkriminációs megnyilvánulásai miatt.

A romákat nem engedték be a diszkóba, ezzel törvényt sértettek-állapította meg a megyei bíróság, és jóváhagyta a Kisvárdai Városi Bíróság elsőfokú ítéletét.

A Kék Laguna Klub névre keresztelt diszkóba, két roma és két nem roma szórakozni vágyó fiatal próbált meg bemenni, ám a cigányokat, tagsági igazolvány hiányára hivatkozva, nem engedték be. Ellenben a két nem roma fiatallal, akik minden gond nélkül be mehettek.

Antirasszista világnap

● Március 21-e, a rasszizmus elleni világnap alkalmából a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége díjait az Országházban, a Roma Polgárjogi Alapítvány kitiüntéseit a szervezet 7. kerületi központjában adták át.

A Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetsége (MEASZ) az idén először ítélte oda az általa alapított Radnóti Miklós-díjat, amelyet olyan közéleti személyiségek kaphatnak meg, akik részt vállalnak a rasszizmus elleni küzdelemből. Tizenketten részesültek az elismerésben, köztük Orsós Éva kisebbségi szakértő.

A Roma Polgárjogi Alapítvány a Nefelejcs utcai székházában tartott ünnepséget. Az alapítvány immáron hatodik alkalommal adta át a Roma Polgárjogi Díjat. A kecskeméti Agócsné Karádi Olga és a karcagi Varga István a helyi közéletben végzett munkájáért, Bárony János jogász több évtizedes érdekvédelmi tevékenységéért és kisebbségügyi kutatásaiért. Tamás Gáspár Miklós filozófus a „szabadság és szolidaritás eszméjének ébren tartásáért, megalkuvás nélküli képviseléséért” vette át a díjat, az Élet és Irodalom szerkesztőségének képviselője pedig azért, mert a hetilap fórumot biztosított a cigánysággal kapcsolatos társadalmi kérdések megvitatásához.

Megemlékezett a faji megkülönböztetés elleni világnapról 2. János Pál pápa is, aki hangstilyozta, hogy az egyház támogatja és csatlakozik azokhoz az erőfeszítésekhez, amelyek az emberi jogokat veszik védelmükbe, és szoli-

tart nyilván. Sok lakó évek óta egyetlen számlát sem egyenlített ki. A legtöbb tartozást felhalmozott 150 bérlővel szemben eljárás indult, ezek közül 30 valószínűleg kilakoltatással fog végződni.

Kanada visszaállítja a vízumkényszt?

● Bizalmas megbeszélést folytatott Pintér Sándor belügyminiszter Ottawában a kanadai állampolgári és bevándorlási miniszterrel, Elinor Caplannal. Fő téma, a hazánkából Kanadába irányuló roma menekült hullám és beutazási feltételek szigorítása volt. Pintér Sándor március 28-óta tartózkodik hivatalosan Kanadába. A belügyi tárca vezetője látogatásával a vízumkényszer visszaállításának elkerülésére tesz kísérletet.

daritást vállal minden olyan emberrel, aki faji, vallási, etnikai vagy szociális megkülönböztetés szenvedőjévé válik.

Hasonlóan nyilatkozott az Európa Tanács főtákará, Walter Schwimmer is, akiszert minden diszkrimináció súlyosan sérti az emberi jogokat, s ezért minden törvényes eszközzel harcolni kell ellene.

Ózdi kilakoltatások

● A következő hetekben csaknem harminc, jórészt roma családot költöztetnek ki ózdi önkormányzati lakásokból jogerős bírósági végzés alapján, a felhalmozott többmilliós díjhátralékok miatt. További 20 lakásból, jegyzői határozattal, önkényes lakásfoglalókat fognak kilakoltatni.

Gallyas Bertalan önkormányzati képviselő, a városi lakásügyi bizottság elnöke szerint lejárt a téli kilakoltatási haladék, de tömeges kilakoltatások nem várhatók.

Az ózdi ingatlankezelő iroda százmillió forintot meghaladó díjhátralékot

Sajtó értesülések szerint 1997-óta 5303 magyar állampolgár kért menedékjogot a kanadai hatóságoktól. Ebből tavaly, közel kétezren. A legtöbb kérelmet 1998-ban bírálták el kedvezően. Akkor a kérelmek 39%-át találták megalapozottnak, s ez 1999-re 8%-ra csökkent. A legfrissebb statisztika szerint az idei év első két hónapjában már meghaladta az ötszázat a benyújtott kérelmek száma, s a lezárt 275 beadvány 17%-át elfogadták.

Drogvita állna a zámolyi emberölés hátterében?

● Garamvölgyi László, az ORFK kommunikációs igazgatója szerint, a nyomozáskor droggal kapcsolatos adat nem vetődött fel az 1999 augusztusában Zámolyon történt gyilkosság ügyében.

A Magyar Nemzet egyik cikkében olvashattuk nem régen, hogy kábítószer-elszámolási vita vezetett Zámolyon egy

csákvári fiatalember meggyilkolásához. A napilap szerint olyan dokumentumokhoz jutottak, amelyek azt támasztják alá, hogy a Strasbourghban tartózkodó romák között olyan személy is van, aki eddig nem szerepelt vádlottként a büntetőügyben, de egy különlegesen védett, titkos tanú vallomása alapján minden bizonnyal vizsgálni fogják szerepét a gyilkosságban.

Mint ismert az ügy egyik vádlottja előzetes letartóztatásban van, a másik azóta meghalt. Az emberöléssel párhuzamosan, csoportos garázdaság miatt is folyik eljárás, melynek gyanúsítottjai közül ketten is Strasbourghban tartózkodnak.

Az Izraelben élő **Katz Katalin** az *Akták* című műsorban elmondta, hogy még a hetvenes években ismerkedett meg a Krasznai családdal mint cigány holokauszt kutató. Ez a kapcsolat motíválta abban, hogy anyagilag segítse a zámolyi romákat. Azt a feltételezést,

Vándorúton

● Megjelent a Magyarországi Cigányok Demokratikus Szövetségének saját, önálló lapja, Vándorúton címmel.

A kéthavonta megjelenő folyóirat felelős kiadója **Náday Gyula**, Főszerkesztője **Jezsó Ákos**.

A roma tanulók esélyegyenlőségének a megteremtése

● A cigány kisebbség nevelésének és oktatásának helyzetéről tartottak regionális konferenciát április 10-én Szolnokon, a megyei Önkormányzat dísztermében, melyen pedagógusok és önkormányzati szakemberek vettek részt.

Oktatási program: tanműhelyfejlesztés

● Tanműhelyeik fejlesztéséhez azok a szakképző iskolák kérhetnek támogatást, melyek roma kisebbségi oktatási programot használnak és valószínűleg meg. Az oktatási tárca új, most nyilvánosságra hozott pályázatán 62,5 millió forint kerül szétosztásra.

A minisztérium felhívása szerint a támogatás kizárólag a hátrányos helyzetű, elsősorban a roma kisebbséghez tartozó fiatalok szakképzését megvalósító tanműhelyek berendezéseit finanszírozná. Olyan tárgyi eszközök beszerzéséhez nyújt dotációt, amelyek az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítések gyakorlati oktatását segítik.

Megtartotta első ülését a Cigányügyi Tárcaközi bizottság

● Április 12-én az idei első ülését tartotta a Cigányügyi Tárcaközi Bizottság.

Hende Csaba, az Igazságügyi Minisztérium politikai államtitkára tájékoztatta a sajtó képviselőit arról, hogy a közép-távú intézkedési csomag végrehajtására tavaly 7,2 milliárd forintot fordítottak, mely az idén 9,4 milliárd lesz.

A cigány fiatalok tanulását a kormány ösztöndíjrendszer kiépítésével támogatja. Hende szerint a 2000/2001-es tanévben majd 8000 fiatal nyert, kapott tanulmányi ösztöndíjat.

Az OCÖ által működtetett Országos Cigány Információs és Kulturális Központ létrehozásához 180, a működtetéséhez pedig 35 millió forinttal járult hozzá a költségvetés.

A szociális tárca tavaly 2 millióval támogatta a közmunkaprogramot.

A szociális földprogram támogatására az elmúlt évben 570 millió jutott, és a kedvezményezettek egy harmada cigány származású volt.

Farkas Flórián az OCÖ elnöke hatékonynak és sikeresnek vélte a tanácskozást. De ugyanakkor azt is hozzáfűzte, hogy csak akkor lesznek eredmények, ha az OCÖ által szorgalmazott monitoring rendszer segítségével figyelemmel tudják kísérni a támogatás útját, tényleges hasznosítását.

Összeállította: Lukács Ilona

hogy személye bármilyen formában kötődne az orosz titkosszolgálathoz, felháborítónak tartja és teljes mértékben visszautasítja.

PHARE támogatás

● A szolnoki Hegedüs T. András Szakiskola két PHARE- pályázata is támogatást nyert. Ennek eredményeként még az idén elindulhat az oktatási intézmény kollégiumának a bővítése. A tehetséggondozó program fejlesztése mellett a másik pályázat révén megteremtődik annak lehetősége, hogy a tanintézetben 22 évesnél idősebb, érettségizett fiatalok is szakmát tanulhassanak. Az iskola vezetősége két szak, a pedagógiai asszisztens és a pénzügyi intéző beindítását tervezi. Az előbbi elvégzők nagyobb eséllyel kerülhetnének be a tanárképzőkbe, az utóbbi képzés pedig a kisebbségi önkormányzatok munkáját segíthetné.

A konferencián hangsúlyt kapott, hogy a rendszerváltás nagy vesztesékként elszámolt cigányság helyzetére a megoldást nem a kivándorlás, hanem a tanulás és a speciális továbbképzések jelentik.

Simon Istvánné, az Oktatási Minisztérium képviselője előadásában hangsúlyozta, hogy a közoktatásról szóló törvény értelmében a cigány gyerekeknek joguk van az anyanyelvi oktatáshoz, kultúrájuk megismeréséhez. Speciális képzéseket, felzárkóztatásukat a minisztérium kiegészítő támogatásokkal segíti. Bár azt is hozzátette, hogy néhány tanintézmény félre értelmezi a törvényt és a többiekől elkülönítve oktatja a roma tanulókat.

Elismerés

● Március 15-e alkalmából, Kosuth díjjal tüntették ki **Bari Károlyt**.

„A cigánytársadalom jelenlegi helyzetében a Miniszterelnök úr nem zárkozhat el a találkozó elől.”

Beszélgetés Farkas Flóriánnal, az Országos Cigány Önkormányzat elnökével

Lesz-e Orbán–Farkas találkozó

– Jászladány, Bag, Komló, Ózd és még sorolhatnám tovább azokat a településeket, ahol megfordulhat az emberek fejében, hogy kövessék a zámolyi romák példáját. Véleményed szerint lesz-e tömeges romakivándorlás?

– Mindenkinek itthon kell megtalálnia helyzetének a megoldását. Az ország szegényebbé válik, ha egy polgára úgy dönt, hogy gazdasági okok végett elhagyja a hazáját. Több családdal beszéltem, akiknek a fejében megfordult a távozás gon-

dolata. Ők nem azt mondták, hogy azért akarnak elmenni, mert üldözik őket, vagy mert segélyt kértek és nem kaptak, hanem azért, mert nem kapnak munkát. Ha dolgozhatnak, akkor itthon fognak maradni.

Nagyon fontos – ebből a szempontból is – a foglalkoztatási kérdés, ugyanis nem lehet, hogy a közmunkára és a közhasznú munkára koncentrálódjon a cigányság foglalkoztatása, mert ez a konzerválódást segíti elő és állandósítja a szegénységet. Ezt nem engedhetjük meg, ezért állandó

munkahelyeket, termelőüzemeket kell létrehozni. Ezt szolgálja az a forráskoordinációs program, amit az OCÖ letett a kormányfő asztalára. A program mintegy harminc termelőüzemet tudna létrehozni, mely több ezer, később több tízezer cigánynak biztosítana munkalehetőséget. Programunk eredményeként a kivándorlási hullám lelassítható, később meg is állítható lenne.

– *Strausbourghban több zámolyi család is megkapta a menedékjogot.*

Hogyan értékeled a francia hatóság döntését?

– Jelzésértékűnek tartom. Nem csak hazánkra vonatkozóan, hanem Kelet-Közép-Európára is. A cigányság helyzete egész Európában tragikus. Nem tudom, mennyire emberi jogi és mennyire diplomáciai döntés született, de hogy nem lehet figyelmen kívül hagyni, az tény.

– **Súlyos probléma a lakhatás, több településen a kilakoltatási hullám.**

– Kidolgoztunk egy államtitkári szintű konfliktuskezelő munkacsoport tervét, mely intervenciók alappal működne. Ennek a munkacsoportnak többek között az lenne a feladata, hogy elősegítse, hogy a cigányok dolgozhassanak, hogy megfelelő lakhatási lehetőségük legyen, és hogy ne lakottassák ki az embereket. Azt a kilakoltatási hullámot, melynek most sokan áldozatát esnek, a kormánynak meg kell szüntetnie. A lakáskérdés, a lakhatás problémája. Nem szabad, hogy a kormányzat által biztosított 300 millió forint támogatást a kormány úgy fogja föl, hogy ez a cigányság lakásproblémájának a megoldására elegendő összeg. Előzetes ígéret van arra, hogy ez az összeg még ebben az évben megkét-szereződhet. Ez persze még mindig nem elegendő, de ezzel az összeggel már aktíválni lehet más forrásokat is. Én bízom ennek a kísérletnek a sikerességében.

A programok elindításánál fontosnak tartom a monitoring rendszer létrehozását. Ezáltal kizárhatóak lennének a politikai és pénzügyi számháborúk és folyamatosan figyelemmel tudnánk ki-

sérni, mit mire fordítottunk, van-e ennek eredménye, és hogy célba jutott-e a pénz.

– **Az árvíz nagyon sok család házát elmosta. Például az 1100 lelket számláló Jándon, ahol 400 cigány lakik, az általuk lakott Virág utcát a víz teljesen elmosta. Mi lesz velük és a többi bajbajutott családdal?**

– Ezek az elmosott házak az elmúlt rendszer rossz cigánypolitikájának az áldozata, ugyanis azok a házak, amelyek víz mellett, a falu szélén épültek vályogból, azok többségében a cigánycsaládok házai. A jándi romák házait nem célszerű újjáépíteni, hiszen az épületek annyira leromlottak, hogy a felújítás felesleges volna. A legjobb az lenne, ha a Virág utcát megszüntetnék és építésre alkalmas területen kapnának ezek a családok telkeket.

Az OCÖ szervezeten vett részt azt árvízvédelmi munkálatokban. Létrehoztunk egy árvízvédelmi munkabizottságot, amely elsősorban a beregi részre figyelt és figyel.

– **Több alkalommal felvetődött annak a lehetősége, hogy a Lungo Drom pártta alakul. Hol tart ma ez a gondolat?**

– A gondolat tölem származik, de a jelenlegi helyzetben nem tartom szerencsésnek a pártta alakulást. Annál, hogy a cigányság politikai szigetet alkosson a választásokon, fontosabb lesz, hogy egy politikai erőt támogasson. Ez komoly színváltás, de nekünk most ez a fontosabb. Azt segítjük, aki valóban elkötelezetten felvállalja a cigányság őszinte,

tartós társadalmi integrációjának programját.

– **Február 19-én „A cigányság jövője Magyarországon” címmel országos tanácskozást tartott az OCÖ és a Lungo Drom Szolnokon. A tanácskozáson számos minisztérium képviseltette magát és beszámolt a megvalósított és tervezett programjairól. Lett-e ennek a napnak folytatása?**

– Igen. Nagyon fontosnak tartom, hogy elindult egy előremutató párbeszéd. Az OCÖ – tervei szerint – valamennyi minisztériummal megállapodást köt. Elsősorban az egészségügyre, a foglalkoztatásra, a szociális ügyekre, és a lakáshelyzetre gondolok, de ha úgy tetszik, a rendőrség és a cigányság kapcsolatának a rendezésére, tehát a Belügyminisztériumra is. Fontolgatjuk, hogy a BM, a kisebbségi jogok országgyűlési biztosságán hivatala és az OCÖ közösen készítsen egy diszkriminációs térképet, mely megjelölné azokat a településeket, ahol a legtöbb atrocitás történt a cigányság és a rendőrség között.

– **Hónapok óta találkozót kersz Orbán Viktor miniszterelnök úrtól, eddig sikertelenül. Az elmúlt hetek eseményei minden bizonnyal aktuálissá tennék ezt a találkozót.**

– Bízom benne, hogy hamarosan sor kerül a találkozóra, hiszen a cigánytársadalom jelenlegi helyzetében a miniszterelnök úr nem zárkozhat el a találkozó elől.

– paksi –

Május elején kezdődik az újjáépítés

Az árvíz sújtotta beregi térségben május elején kezdődhet meg az új otthonok építése. Abból a 22,8 milliárd forintból, amelyet Szabolcs-Szatmár-Bereg megye számára különítettek el az árvízkárok enyhítésére, 5, 9 milliárdot fordítanak a magánszemélyek házainak újjáépítésére, helyreállítására.

Az állam akkora alapterületű és olyan komfortfokozatú lakóházat épített, amilyen a károsultak korábbi, az árvíz következtében megsemmisült otthona volt.

A térségben 570 lakóházat ítétek bontásra. A több mint 500 fedél nélkül maradt családból a megkérdezettek közül eddig mintegy 370-en nyilatkoztak úgy, hogy a

lakóhelyükön akarnak építkezni, 26 család más községben kíván letelepedni, 13 család pedig –újjáépítés helyett – a kártalanítási összeget kéri.

Az árvízkárosultak számára öt típusszerződést készítettek elő. Az első azoknak szól, akik a régi telken kívánnak építkezni, a másodikkal azok élhetnek, akik ugyanazon a településen, de más telken kapnak házat. A harmadikat azok választhatják, akik más településen szeretnének új házat, a negyediket azon idős, egyedülálló nyugdíjasok számára szövegezték, akik szociális intézményben kérnek elhelyezést, az ötödik típus-szerződést pedig azoknak ajánlják, akik tönkrement házuk ellenértékére tartanak igényt.

Roma fórum volt... lesz!

Március végén cigány politikusok, művészek és vállalkozók kaptak meghívót kötetlen beszélgetésre
Dávid Ibolya igazságügyi miniszter asszonytól, hogy közösen vitassák meg, miként lehet javítani a romák életkörülményein.
A fórumot 2001. március 29-én az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalának aulájában rendezték meg.
Dávid Ibolya a zámoslyi romák ügyére utalva kijelentette, hogy itthon kell megoldást találni „több mint félmillió roma honfitársunk gondjaira”.

Hasonlóképpen vélekedett **Farkas Flórián** is, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke, de hozzátette, csak akkor lehet megszüntetni a kivándorlást, ha életbe lép egy hatékony romapolitikai program, valamint hathatós kormányprogram végrehajtá-

Dr. Dávid Ibolya és Báthory János

sát és ellenőrzését sürgette. (Farkas Flórián rövid idő után távozott a rendezvényről. Komlóra utazott, ahol a zámoslyiak példáját követő, Strasburgba készülő családokkal találkozott, hogy meggyőzze őket az itthonmaradásról, mint utólag megtudtuk, sikeresen!)

A fórumon sok felszólaló volt: **Osztojkán Béla** a hajléktalanná vált

jándi romák helyzetének azonnali megoldására szólította fel a kormányt.

Varga Gusztáv a Kalyi Jag Szakiskola alapítója, az alutámogatott oktatásról beszélt, és arra hívta fel a figyelmet, hogy a rendszerváltozással a cigányság a korábbinál is nehezebb körülmények közé került, mert nem kapott lehetőséget, hogy versenyképessé váljék.

Farkas Pál kijelentette, hogy a fórumra a „kezelhető cigányokat hívtak meg!”

Farkas Tibor, 75. születésnapja alkalmából köszöntötte Lakatos Menyhértet (aki gyönyörű plakettet kapott Dr. Dávid Ibolyától a rendezvény megnyitóján), majd az árvízkárosultak reménytelenségéről beszélt.

A miniszter asszony kijelentette: „Egyetlen árvízkárosult sem marad fedél nélkül Jándon.”

Csillei Béla a szolnoki szakiskola örömeiről, bánatairól, terveiről beszélt és meginvitálta Dávid Ibolyát és a résztvevőket egy szolnoki iskolalátogatásra.

Dr. Pálfi Miklós úgy ítélte meg: a kormányváltozások csak súlyosbítják a helyzetet, mert újabb és újabb frontok nyílnak. Az egyes kormányok a cigányság különböző csoportjait támogatják.

A jelenlévők sikeresnek és folytatásra méltónak ítélték a találkozót. Dávid Ibolya ígérete szerint havonta lesznek roma fórumok, szakmai megbeszélések, és attól sem zárkozott el, hogy ellenzéki cigány politikusokkal találkozzon. A rendezvényre nem kapott meghívót **Zsigó Jenő** a Roma Parlament elnöke, és **Horváth Aladár** a Roma Polgárjogi Alapítvány elnöke. Zsigó Jenő örül a miniszter asszony megnövekedett tudásvágyának roma-ügyben. Ennek fenntartására nyilvános vitára vagy konzultációra hívja. Horváth Aladár, a Roma Fórum idején Nyírbátorban tartózkodott, s mint mondta, ha meghívót kapott volna, sem tudott volna elmenni. Azután megvétképp nem, hogy **Hende Csaba** államtitkár nem határolódott el, **Hegedűs Lóránt** MIÉP-es képviselő keddi, rasszista indíttatású parlamenti felszólalásától.

Farkas Tibor az árvízkárosultak reménytelenségéről beszélt

Miczura Varga Edit

Mohács kell?

Pótcselekvés

Egy jószellemű beszélgetésnek mindig van valami hozadéka, haszna. Természetesen csak akkor és abban az esetben, ha a partnereket azonos célok vezetik, s a jó szándékot feltételezve más-más aspektusból közelítenek a kérdések megoldásához. Sőt, feltételezhető az is, hogy bizonyos dolgokban nézetkülönbség van a beszélgető partnerek között vagy ellentmondanak egymásnak.

Bizonyára az ismerkedés és a közeledés szándéka is inspirálhatta **Dávid Ibolya** igazságügyi miniszter asszonyt a kormány részéről a kisebbségi ügyekért felelős tárca vezetőjét – amikor szociológiai módszert követve „merített” egy „szeletet” a roma értelmiség teljes skálájából és 50 kiválasztottal asztalhoz ült március 29-én az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatalának aulájában.

Emlékezetes gesztus marad. Am mégsem több. Jomagam is ott szerepeltem a meghívottak között, sajnos egészségi állapotom miatt le kellett mondanom a részvételt. Diplomáciai nyelven szólva, kiszivárogtatott forrás szerint a kezelhető roma értelmiségiek egy részét hívta beszélgetésre Dávid Ibolya. Egyik roma költő ezzel kapcsolatban jegyezte meg: a lekezelhető(!) cigány értelmiségiek egy csoportja volt jelen. Ezt talán túlzásnak és megalapozatlannak vélem.

En így nem osztályozok. Meghívottak voltak erre a kötetlen, a romák életkörülményeinek javítását célzó mini konferenciára kezelhető és kevésbé kezelhető, s lekezelhető, de vitatkozó, felkészült roma politikusok, művészek, írók, vállalkozók is, olyan, a kormánnyal mind-egyedígi lojális, de a romák ügyében igen-csak tétova, olykor csak a retorika és az ígéretes szintjén bírálókat is, akik immár tizedik esztendeje várják, történik-e valami érdemleges a hazai romák kilátástalan helyzetének javítása érdekében.

Az viszont tény, hogy a radikálisnak tartott egyes roma vezetők nem kaptak meghívást – legalábbis a Népszabadság március 30-ai számában közölt információ szerint. Szíve joga a miniszter asszonynak, hogy kivel óhajt beszélgetni, s kivel nem ül egy asztalhoz. Mellőzve minden cinizmust, engedtessek meg, hogy megjegyezzem: egy valóban jóízű, jó szándékú beszélgetést 50 emberrel aligha lehet folytatni.

Ez inkább a meghívott „alattvalókkal” való egyszeri (!?) – ki tudja? – találkozó volt. A Népszabadság tudósítása szerint Dávid Ibolya miniszter asszony e beszélgetésen jelezte: sokan próbálták lebeszélni a rendezvényről, mondván, az „oroszlán barlangjába megy be.” Nem tudom, ki hogyan minősíti e „merész” lépését a miniszter asszonynak. Bizonyára megtapasztalhatta, oroszlán helyett békés, olykor doromboló, néha simulekony vagy nyávogó „cicákat” talált, akiknek némelyike még dörgölődik is, hagyja magát simogatni egy-egy jobb falatért. Lelke rajta annak, aki nem érti a hasonlatot.

Dávid Ibolya miniszter asszony meghívó levelében egyebek között ezt írja: „Küldetéses út az Önöké! Az elmúlt hónapokban többször volt lehetőségem a roma értelmiség különböző képviselőivel beszélgetni, akik felelősen gondolkodnak a romák jövőjéről.”

Bár az informális találkozásokon elhangzó kölcsönös információk nem öltenek testet határozatokban, nem születnek belőlük rendeletek, törvények még kevésbé, ha azonban rendszeressé váltak volna, bizonyára jobb kondícióban várná a roma társadalom Magyarország EU-ba való belépését, illetve felvételét. Addig azonban még sok víz folyik le a Tiszán, rengeteg a teendő roma ügyben Európa e tájékán. És újabb, újabb gátakat kell építeni, hogy az árvízi katasztrófát még valami ennél is súlyosabb ne kövesse.

Nem tudom, hogy az elmúlt három év alatt volt-e lehetősége a tárca vezetőjének találkozni a romák különböző csoportjaival. Ha a szoclib kormány után a polgári koalíció illetékes miniszter asszonya már 1998-ban legalább akkora figyelmet fordított volna erre, mint most, a közelgő választások előtt, minden bizonnyal nem lenne olyan keserű a szánk íze, mert kristálytisztá lelkiismerettel vallanánk: nincs, nem lehet semmiféle hátsó szándék a március 29-ei beszélgetés kapcsán. Biztos és tiszta forrásból tudom, hogy e találkozóknak ihletője és kezdeményezője az általam is tisztelt és nagyra becsült roma testvérem **Szécsi Magda** író, grafikus inspirálta a miniszter asszonyt. S legalább úgy izgult, hogy sikerüljön, mint talán Dávid Ibolya.

Bizonyára meggyőződött arról is Dávid Ibolya, hogy nem csak szükséges, de lehetséges is konstruktív párbeszéd a roma elittel. Talán sajnálhatja, hogy ezt nem, vagy nem eléggé hasznosította korábban, noha az a hír róla, hogy a személyes hangvételű találkozásokat részesíti előnybe. Ez jó, dicsérendő, figyelmet érdemlő, ám az nagy baj, hogy a cigányügyi tárcaközi bizottság ülésein – bár ő a testület elnöke – eddig még nem jelent meg. Szíve dolga eldönteni, mennyire tartja fontosnak a formális, illetve a hivatalos kapcsolatok szintjének ápolását roma ügyben.

Bár a miniszter asszony ismételtelen kijelentette a zámolyiak ügyére utalva: „ittthon kell találni megoldást a több mint félmillió roma honfitársunk gondjaira. Csak az a kérdés, hogy kiknek és hogyan? Ezzel egyetértett **Farkas Flórián**, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke is, de hozzátette: „a kivándorlást csak akkor lehet megszüntetni, ha életbelép egy valóban hatékony romapolitikai program.” Sajnos a végrehajtása akadozik. És ez is oka annak, hogy az árvízi katasztrófa után különösen a Beregből, újabb roma közösségek fontolgatják, hogy vándorbotot fognak, s itt hagyják a hazát. Bizalmatlanok a kormánnyal szemben. Pedig most, ha megvan a kellő politikai akarat, s valóban akar segíteni a kormány, legalább a Beregben meg lehetne szüntetni a nyomor negyedeket, véglegesen felszámolni a roma putrivilágot, a sárba, gödrökbe épült csóró világot, s elindítani több ezer cigány családot a fény útján a felemelkedő nemzet részeként. Ez közös ügy, s megoldásában együtt kellene/kell tevékenykedni. Nem lehet csupán – bár hasznos – beszélgetésekkel, pótcselekvésekkel helyettesíteni vagy megkerülni az égető gondokat, mint teszik a diszkrimináció ellenes törvény elfogadásának hercehurcájával. A törvény helyett most egy újabb, antidiszkriminációs bizottságot alakított az igazságügyi tárca.

Eggyel több bizottság. Húzódik, halasztódik az érdemi munka. Ezekben kellene érdemi és értelmes párbeszéd és cselekvő akarat. Vagy nekünk ismét Mohács kell? Tragédia, hogy felébredjünk? Csak nehogy késő legyen!

Farkas Kálmán

Cigányság, szegénység és jövőtlenség!?

Valóban csak ez a három szó
jellemző
a 2000 lelket felölelő,
Jász-Nagykun-Szolnok
megyei, tiszamenti kislelő:
Tiszabóti?
Ha bizonyos
írott és elektronikus sajtók
híradásainak hiszünk,
akkor igen. A közelmúltban
számtalanszor volt szenzáció
„szülője és áldozata”
a település: patkány
harapdálta kisgyermek,
Tiszai árvíz
és ciánszennyeződés,
valamint a folyamatos
„elcigányosodás”.
Természetesen a média
kiragadott, egyedi példákkal
és szituációkkal próbálta
fokozni
(a magasabb nézettségért)
a már egyébként is rosszízű,
és sokszor rosszindulatú
híradásokat. Csakhogy arról
senki nem tudott, hogy egyes
riportok, képes híradások
manipulálva voltak.
Volt akinek szegénységét
kihasználva pénzért ajánlottak
azért, hogy döglött kutyát
cúgöljön elő, mondván azt,
hogy ciános haléltól pusztult
el, amit egyébként
maguknak főztek a cigányok.
És mivel az ember
természetéből fakadóan
azt hiszi el amit lát is,
együttérzés helyett inkább
lenézte, elítélte a falut, jobban
mondva a cigányokat.

Ugyanis lassan Tiszabón már csak cigányok élnek. Jelenleg a cigány és nemcigány lakosok aránya 70-30%, ami évről-évre csak emelkedik a romák javára. A hetvenes évekre vonatkoztatható vissza a nemcigányok elvándorlása. A cigánytelepeket fokozatosan főlészámolták, lakóikat a faluba a nemcigányok közé telepítették, mondván, így majd jó

példát látva maguk előtt könnyebben sajátítják el a társadalmi elvárásokat. De amit elméletben kigondoltak, azt a gyakorlat megcáfolta. A nemcigányok képtelenek voltak elviselni a rájuk erőltetett szomszédságot és egymásután hagyták el a falut. Helyükre pedig ugyan csak romák költöztek. Ennek eredményeképpen alakult ki a jelenlegi százalékos arány. És mindez elég lenne ahhoz, hogy megítéljük a falut!? Csak mert a romák vannak többségben mondjunk le róluk, könyveljük el szegénységüket, jövőtlenségüket mint változtathatatlan tény!? Nem hiszem, hogy ezt kellene tennünk. Magyarország már annyiszor tett bizonyosságot humánus, szociális érzékenységről, hogy saját „gyermekét” nem hagyhatja sorsára. Főképp nem, ha „nevelésének” és szankciónak köszönhetően kerültek kilátástalan helyzetbe.

A rendszerváltást követően a képzetlen, aluliskolázott emberek kerültek elsősk között „lapátra”. Az állami építőipari és egyéb cégek, (ahol a legtöbb roma származású ember dolgozott) megszűnésükkel pillanatok alatt szociális és társadalmi következményeket vontak maguk után. Munkanélküliség, diszkrimináció... A legrosszabb talán a megélhetést sújtó foglalkoztatás hiánya. Az érintett emberek alulképzettségük miatt nem találtak más munkát, és valljuk be sokuk hiába képezte magát tovább, a „cigány nem kell” eszmével nem tudtak szakmai felkészültségükkel szembe szállni. Mi maradt hát a romának? Az ország alamizsnája. Van aki megelégszik ennyivel, van aki lázad, de elfogadja.

Tiszabó utcáit róva számtalan új házsal találkozhatunk. A népes familiák a szociális kedvezményeket igénybevéve kaptak lehetőséget az építkezésre. És mivel gyarapodó családokban nincs hiány, gomba módra nőttek a házak is. A tavalyi árvíz sok régi kunyhót „elnyelt”, s voltak akik az árvízi kárpótlást kihasználva menekültek el a faluból. A gyökereikhez ragaszkodó böieek viszont jövőjüket itt is, a faluban képzelik el.

A falu (rég, új) előjárójához tartván felöltött bennem, hogy vajon milyen lesz ez a jövő?

Hosszú és keserves út...

Négyesi Zoltán régi „vezérhez” híven minden falut érintő problémával tisztában

van. Mégsem borúlátó. Optimista emberhez híven lát esélyt a felemelkedésre, de mint mondja: „hosszú, és keserves út vezet Kánaánig”.

– A falu vezetése lehetőségeihez mérten mindent megtesz azért, hogy enyhítse a lakók gondjait, problémáit. Volt olyan amikor az önkormányzat 150 közhasznú munkást foglalkoztatott, hogy így segítse a rászorulókat. Ma is vannak közhasznú munkásaink, ami ha nem is hosszútávon, de mégis megoldás sok család számára. A kiterjedt segélyezési és támogatási rendszer is, ami szinte kivétel nélkül minden családnak jár, nagyban hozzájárul a megélhetési gondok enyhítéséhez. És azt is el kell mondanom, hogy az itteni családok kifejlesztettek bizonyos „túlélési technikákat” amivel gyarapítani tudják a családi kasszákat. Gondolok itt a szezonális munkákra. A remény él az emberekben, hogy egyszer majd tisztességes fizetésért dolgozhatnak, és nem segélyből valamint mások adományaiból élnek. De nagyon hosszú és gyötrelmes az út idáig. A mai versenyképes piacgazdaságban nincs szükség a képzetlen munkaerőre. Szerveztünk kézműves tanfolyamokat (kosárfonás, gyékény és szőnyegszövés) de egy család sem gondolta komolyan, hogy ebből meg is lehet élni. Hosszú ideje folyik nálunk a szociális földprogram, melyet kiegészítettünk a fehér mályva termesztéssel. Az önkormányzat az általa fenntartott alapítvány pénzéből szőlőföldet vásárolt az arra érdemes családoknak. Vagyis azoknak, akik hajlandóságot mutatnak az irányban, hogy változtassanak életkörülményeiken. A föld egyenlőre még nem kerül a tulajdonukba, hiszen meg kell győződni arról, hogy tisztességesen megművelik-e. Ha igen, akkor rövid időn belül felét ajándékbba, másik felét hosszútávú kölcsönként kapják meg. Az idén 15 család vesz részt ebben a programban.

A másik projekt a foglalkoztatás területén az állattenyésztési program. Már eddig is adtunk ki anyakocákat ingyen és bérmentve (egy cég jóvoltából), hogy gondozzák, szaporítsák és ezáltal egy kis profitra tegyenek szert. Azóta is folyamatosan él a dolog, az emberek kihasználják a lehetőséget saját és családjuk érdekében. Tehát hangsúlyozom, a település vezetése igyekszik mindent elkö-

vetni annak érdekében, hogy támogassa azokat az embereket, családokat, akik tenni akarnak saját magukért. Természetesen vannak akik jószemmel nézik ezt, és vannak akik bírálják. A roma és a megmaradt nem roma lakosság között sajnos nagy az ellentét. Ennek egyik oka az, hogy a jobb helyzetben lévő roma családok jobb életkörülmények között élnek, mint a nemcigány lakosság java-része. Tehát sorsukat tekintve semmivel sem különböznek a cigányok többségétől.

Mégis a legkomolyabb gondok az oktatás területén vannak. Évente a születések száma 70-90 között mozog. Csak összehasonlításképpen megjegyzem, hogy Tiszagyendán 1700 fő körüli a lakosság száma és 7-9 az éves gyermekszületési szám. Tehát míg a környező települések lakossága évről-évre csökken, addig Tiszabőé dinamikusan növekszik. Ez a következőket vetíti előre: van egy 100 férőhelyes óvoda, de háromszor ennyien vannak az óvodás korú gyerekek. Mivel nem tudjuk elhelyezni az összes gyermeket, többségük egyenesen az iskolapadba kerül 7 évesen. Pedig a jó megoldás az lenne, ha minden gyermek 3 évet tölthetne el az óvodában. Véleményem szerint a gyerekeket minél hamarabb be kell vonni egy olyan közegbe, ahol tudatosan tanítják és okítják őket. A gyerekek származási arányára már nem érvényes a 70–30%. Az iskolás és óvodás gyermeklétszám, 98%-ban roma gyerekekből áll. Egyrészt azért, mert az itt maradt nemcigány lakosság nagyrésze az idősebb generációhoz tartozik, másrészt pedig azért, mert a nemcigány lakosok nem a helyi iskolába járatják gyerekeiket.

Tavaly lett volna rá lehetőség, hogy címzett támogatásra pályázatot adjon be a település (óvoda, iskolabővítés). Nagyon sokan támogatták a dolgot, de sajnos egyéni mulasztás miatt nem lett időben benyújtva a pályázati kérelem. Így 600 milliótól esett el a falu, vagyis a gyerekek. Többek között ez is hozzájárult ahhoz, hogy tavaly nyár végén felfüggesztették a polgármestert. Az iskolában is áldatlan állapotok uralkodnak. 16 osztály van. Jelenleg is szükség tantermekben folyik az oktatás. Annyi a tanköteles kisdíák, hogy ősszel már egy harmadik első osztályt is be kellene indítani, csak azt nem tudjuk, hogy hol. Mindenképpen keressük a lehetőséget. Az iskola másik problémája a nagyrészt szakképzetlen pedagógus gárda, mely nyilván az oktatás színvonalának rovására is megy. Nem arról van szó, hogy nincs elég szakképzett pedagógus Magyarországon. De ha meglátják, hogy szinte csak cigánygye-

rekekből áll az iskola, bármit ígérjen is nekik az igazgató, nem jönnek Tiszabőre tanítani.

Nem reménytelen a helyzet, megfelelő stratégiával, odafigyeléssel, társadalmi összefogással és a Tiszabőről kialakított kép megváltoztatásával sikerülni fog. Sajnos ez az előítélet sokmindent rányomja a bélyegét. Hátrányos helyzetű köztség révén iparüzési adó és áfa mentes vállalkozások lehetőségét rejtji, de a cigány lakosság miatt senki nem akar a faluban vállalkozni. Kimondva-kimondatlanul Tiszabő a cigány lakosai miatt szenved a legtöbb hátrányt. Pedig egy-két embert kivéve becületes, törekvő romák élnek itt, akik változtatni akarnak sorsukon. De ha általánosítva magukra hagyjuk őket, rövid időn belül csak egy kezelhetetlen, elkeseredett cigánykolónia lesz. A települési és kisebbségi önkormányzat mindent megtesz azért, hogy ez ne történjen meg. Programokat dolgoztunk ki, a lakosság bevonásával közösségi házat hozunk létre a volt húsüzem területén, mely számos képzésnek ad majd lehetőséget. Nem titkolt szándékom, hogy cigány polgármestert „neveljek ki” a falunak, hiszen ki más érezhetné át legjobban helyzetüket, mint egy közülük való.

Inkább a jó dolgokat kellene megmutatni

Nagy Rudolf, a kisebbségi önkormányzat képviselője is egyetért a polgármester oktatást, foglalkoztatást érintő észrevételeivel és terveivel. Ugyanakkor meggyőződése, hogy ha a kisebbségi önkormányzat hatékonyabban működne, sokkal intenzívebb lenne az a csapatmunka, ami a falu felemelkedése érdekében folyik. Egyébként ő volt Négyesi Zoltán ellenfele a decemberi polgármester választáson, és kissé nehezményezi, hogy a böi romák nem álltak ki mellette. Bár most alul maradt, de nem adja fel a reményt, hogy egyszer majd ő lesz a falu első roma polgármestere.

A problémák analízálása, a rideg tények, a bizonytalan jövőkép és a mindezek ellenére is pozitív gondolkodás arra sarkallt, hogy tovább menjek a faluba.

Az egész utca szinte kivétel nélkül új házakból áll. A modern építési stílus és a szűkös anyagok kálváriája. Sepregető, teregető cigányasszonyok kíváncsi tekintete kísér. Szóba elegyedem egy idősebb asszonnyal aki látván, hogy én is „közjük” tartozom behív a házába. Nem jutunk tovább a folyosónál, máris ott az egész rokon-

– Nekem már minden gyerekem önálló – mondja az asszony erős tájszólással. – Itt a Zsolti fiam, ő három kicsit nevel az új házába. Őt kérdezd kedves!

Miután elmondtam Zsoltnak, hogy ki vagyok, honnan és miért jöttem, udvariasan áttessékelt a saját otthonába.

– A feleségem az orvosnál van a kicsivel. Én meg a két nagyobb gyerek vagyunk itthon – magyarázkodik, és leültet a konyhába. A roma ízlésvilágú, egyszerre modern és konzervatív elemeket vegyítő lakás tiszta és otthonos. Látszik, hogy lakói különös gonddal szépitgetik, gondozzák és megbecsülik. A fürdőszoba ajtaja tárva-nyitva, mintha azt kiabálná: gyere csak be, én is kész vagyok!

– 7 éve vagyunk együtt a gyönyörű feleségemmel – kezdi újra, miközben büszkén mutatja a családi fotókat. 26 éves vagyok. Az általános után, Kunhegyesen elvégeztem a mezőgazdasági gépész szakot. Amíg meg nem szűnt a tsz a szakmában dolgoztam. Vagy 4 éve már, hogy közhasznúként alkalmaznak az önkormányzatnál. Eleinte karbantartóként, jelenleg meg faluörként dolgozom. A havi bevételünk 65 ezer forint. A rezszi, az OTP és a két hízó ennivalója elviszi a javát. 10-15 ezer marad belőle, hogy éljünk. Persze hogy nem elég egy hónapra, de mindig van egy rokon, aki kisegít a bajból. Nyáron sokkal könnyebb. Eljárók dolgozni ideoda, fűteni sem kell, így több marad a családi kasszában. Két éve építkeztünk egy vállalkozó segítségével. Lakhatóvá tette és még be is rendezte a házat. Sok emberen segített itt, és nem vert át minket mint ahogyan azt a legtöbb tette volna. Nehéz a megélhetés de mindenütt így van ez. A böi cigányok a köz-hiedelemmel ellentétben tisztességes, dolgozó emberek. Egy-két kivétel van, de nem róluk kellene megítélni a falut. Igaz sok problémával küszködik a falu, de lejárata helyett inkább a jó dolgokat kellene megmutatni a médiának is. A falu vezetése is helyre került végre. Ismerjük, szeretjük a polgármestert. Tudom, nehéz a dolga, mert halmozottak a települést érintő problémák, mégis biztos vagyok benne, hogy ő nem hagy cserben minket. A kisebbségi önkormányzat működhetne hatékonyabban is. Számtalan pályázati lehetősége van amit ki tudna használni a falu érdekében. Szerintem sokat kell még nekünk romáknak tanulni, hogy irányíthassunk! 8 osztály nem elég a vezetéshez, de már az is nagy előrelépés, hogy nem a fejünk fölött, hanem velünk döntenek.

Lukács Ilona

Bemutatkozik a Gyermekbiztonság- és Jólét Alapítvány

– interjú Csík Tamás elnökkel –

A Gyermekbiztonság- és Jólét Alapítvány 2000 februárjában jött létre azzal a céllal, hogy támogassa a magyarországi gyermekek, fiatalok oktatását, képzését, az iskolai és az iskolán kívüli oktatásban esélyeik növelését, tanulmányaik felzárkóztatását, sikeres tanulmányaik folytatását, a kiemelkedő tehetségek támogatását és a velük foglalkozó pedagógusok, szakemberek munkájának ösztönzését, a családok élethelyzetének javítását, jogsegély szolgáltatást – sorolja Csík Tamás vállalkozó az Alapítvány elnöke, és így folytatja:

– A Gyermekbiztonság- és Jólét Alapítvány 2000. február 7-től a Konzumbank Rt-nél vezeti bankszámláját, melynek száma: 11300311-00694667-00000000 amire a Lungo Drom olvasóinak támogatását is szeretettel várjuk. Alapítványunk eddig semmiféle támogatást nem vett igénybe, az Alapítvány kurátorai saját erőből, mint magán emberek, társadalmi munkában végzik feladataikat, saját költségükön finanszírozzák az Alapítvány kezdeményezéseit.

– *Mi a titka az Alapítvány sikerességének?*

– Az Alapítvány működőképességének, sikerének oka a gyors helyzetfelismerés, a szociális érzékenység és a felelősségteljes döntéshozás.

– *A tavalyi árvíz idején az Alapítvány alaposan kivette részét a segélynyújtásból...*

– Így van. Szeretném kiemelni, hogy saját költségünkön 5 tonna tartós élelmiszer és több csomag tisztasági felszerelést vásároltunk, ezt személyesen szállítottuk Olaszliszka és Tiszadob községbe, azon gyermekes családok részére, akiket árvíz sújtott. Az adományokat a helyi polgármestereknek adtuk oda, mivel a helybeli viszonyokat és családokat nem ismertük. Ezt a napot végig követte kamerájával a Magyar Televízió, amit múlt év júniusában bemutatott. Ezzel a gyors segítségnyújtással egy héten keresztül több száz gyermek jutott élelemhez.

– *Csak roma gyerekek?*

– Az adományokat megkülönböztetés nélkül, a rászoruló családoknak biztosítottuk, mivel tudtuk, hogy nagy gondot okozott a gyermekek élelmezése.

– *Az Alapítványnak sok megmozdulása volt, beszélne ezekről is?*

– Örömmel, de röviden, mert megbeszélésre kell rohannom egy új kezdeményezésünk kapcsán. A Magyar Televízió keresztül Országos Rajz Pályázatot hirdettünk általános iskoláskorú gyermekek

helyzete kilátástalan. Élethelyzetük teljesen bizonytalanok. A mai magyarországi szociális intézményrendszer helyzetük javításához kevés. Ezért úgy gondoltam, hogy állami támogatással és a civil szervezetek bevonásával, első apró kezdeményezésekkel, létre lehet hozni, ezen családok illetve rászorulóik érdekében és természetesen a gyermekek védelmében, egy példaeértékűnek számító krízisházat. Termék között szerepel, hogy a X. kerületben, itt Budapesten a Római u. 16-ban lévő szu-

terén helyiségben kialakítsunk két oktatási tantermet, ahol a hátrányos helyzetű gyerekek korrepetálása illetve továbbtanulásukhoz szükséges felkészítésük, pedagógusok bevonásával biztosított legyen. Célunk, hogy mindig az élethelyzethez mérten, tervezetlenül, de mégis koordináltan tudjunk fellépni, segítve a problémák megoldását. A gyermekek érdekét szeretnénk a továbbiakban is szem előtt tartani, hiszen alapítványunk céljában benne van, hogy 2001-ben Gyermek-Jogvédő irodát és Válságkezelő Stábot tervezzünk felállítani, mert tapasztalataink szerint a szociá-

lisan hátrányos helyzetű családok potenciális rászorulóik, anyagilag és erkölcsileg is. Nem minden esetben tehetik meg, hogy saját érdekeiket önmagukból érvényesítsék, megvédjék. A gyermekvédelmi törvény szerint és annak betartásával a gyermekek jogait, elkötelezett jogászok bevonásával szeretnénk védeni, így biztosítva, hogy a szakértelmű időben és szeretettel telve álljon rendelkezésünkre. A közeljövőben az Alapítvány legfontosabb céljának a „Krizisház” megépítését és üzemeltetését tartja. Alapítványunk főbb céljait megismertette reméljük, hogy ezen célok támogatókra találjanak. Minden segítséget és használható jó ötletet hálával fogadunk a következő telefonszámon: 06-20/9143-554, és köszönöm a Lungo Drom újság érdeklődését.

Miczura Varga Edit

részére. A legjobb rajzokból kiállítást rendeztünk, amit növérem Szécsi Magda, Ferenczy Noémi Díjas grafikus, író, költő nyitott meg december 10-én az Emberi Jogok Világnapja alkalmából, s amelyen fővédnökséget vállalt Peter Tufo az Egyesült Államok magyarországi nagykövete. A helyezést elért gyermekek könyvet, pénzt és oklevelet vehettek át. Alapítványunk legutolsó megmozdulása 2001. február 27-én a Heim Pál Kórház javára szervezett Vértadó Nap volt, aminek címe: „Ma én, holnap te”. A véradók között országgyűlési képviselők, roma és nem roma művészek, politikusok, közéleti személyiségek és egyszerű vidéki emberek is voltak. Részvételüket tisztelettel köszönöm meg ezúton is.

– *Milyen terveik vannak a jövőre nézve?*

– Munkatársaink felfigyeltek a napjainkban nagy jelentőséggel bíró problémára, miszerint a szociálisan hátrányos családok

„Nekünk szülőházánk”

2001. március 30-án,
a tiszaburai művelődési házban,
a **Fiatal Romák Országos Szövetségének (FIROSZ)**
és a **Roma Közösségfejlesztők Országos Egyesületének (RKOE)**
közös szervezésében konferenciát
tartottak a megmaradásért,
a cigányság itthontartása érdekében.
A „nekünk szülőházánk”
címet viselő rendezvény
a választott mottó
szellemiségéhez híuen,
a Magyar és Cigány himnusz
meghallgatásával nyitották meg.

Ifj. Farkas László, a helyi cigány kisebbségi önkormányzat vezetője köszöntötte a konferencia résztvevőit, majd ismertette a programtervet.

Ezt követően **Gál Zsigmond**, Tiszabura polgármestere ünnepi megnyitójában kihangsúlyozta, hogy a rendezvénynek üzenetértéke van a többségi és kisebbségi társadalom, valamint a befogadó külföld számára egyaránt. A falu vezetője szerint a problémákat itthon kell orvosolni, hiszen megfelelő dialógussal a magyar emberek és a magyar cigányok képesek összhangban cselekedni annak érdekében, hogy országunkat mindenki méltó hazájának érezhesse.

A Miniszterelnöki Hivatal képviselőjében, **Dr. Nagy Gábor László** főtanácsadó elsőként tolmácsolta Orbán Viktor miniszterelnök és **Strumpf István** kancelláriaminiszter üdvözlését, majd beszámolt a kormány romákat érintő közép és hosszú távú elképzeléseiről, melyek segély helyett esélyt kívánnak adni a felemelkedéshez.

A főtanácsadó Kisköréről érkezett a konferenciára, ahol egy betonozó üzem átadásán vett részt, melyben útburkolatok építéséhez gyártanak díszköveket 27 alkalmazott foglalkoz-

tatásával. Az üzem létrehozása példaeértékű lehet a régiók települései részére, hiszen aki hazánkban esélyt kap a becsületes munkára, az a jövőjét építi és nem kívánja elhagyni szülőföldjét.

Lapunk azon kérdésére, hogy miért nem megoldott még mindig a kisebbségek parlamenti képviselője, (holott mint tudjuk mulasztást követ el ez ügyben a kabinet és az országgyűlés) azt a választ kaptuk a főtanácsostól: „Dolgozunk rajta!”

A konferencia **Zsákné Asztalos Emőke**, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal főosztályvezetőjének előadásával folytatódott, aki röviden ismertette a kisebbségekkel foglalkozó, önálló hatáskörű szerv felépítését, működését, majd a közép és hosszú távú intézkedési csomag megvalósításából említett néhány koncepciót. Többek között szólt arról, hogy a tavalyi 7.2 milliárdos támogatás melynek révén 8 ezer roma diák részesül tanulmányi ösztöndíjban, több új munkahely, közösségi ház valamint számtalan speciális program létesült, az idén remélhetőleg milliárdokkal növekszik.

A hallgatóság soraiból **Lakatos Oszkár**, CKÖ elnök szólt az elhangzottakhoz, melynek során felhívta a figyelmet arra, hogy a cigány emberek önbecsülése csakis munkával adható vissza. Amíg éheznek a roma családok és nap mint nap újabb familiák kerülnek kilakoltatásra, addig csakis a túlélésre összpontosul az erejük, nem pedig a tanulásra és a jövőformálásra. Véleménye szerint a támogatások nem célirányosan jutnak el a helyi problémákig, és mások döntenek a másság terheit leginkább magukon viselő cigányság sorsáról. Amíg ezekre a problémákra nem találunk megoldást, addig a legjobb állami koncepció is csak üres próbálkozás marad.

Válaszában Dr. Nagy Gábor elmondta, hogy a problémák leküzdése hosszú folyamat. Az integráció nagyon nehéz a romák számára, hiszen eddig „csak” segélyekkel kezelték

gondjaikat. A kormány változtatni akar ezen a szemléleten mert segély helyett esélyt kíván adni. Az önszorgítás kapcsán lesz a valódi beilleszkedés. Ezt bizonyítja az is – tette hozzá –, hogy az OCÖ a Gazdasági Minisztériummal karöltve bérlakás építési programot dolgozott ki. A kamattámogatási konstrukció szintén az önszorgítás alappilléreként értékelhető.

Az előadás sorozatot **Raduly István**, az Oktatási Minisztérium osztályvezetője folytatta, aki szerint a szellemi tőke fogja leginkább a romákat előrevinni.

Ezt követte **Farkas Antal**, a Roma Közösségfejlesztők Országos Egyesületének elnöke hangsúlyozta, hogy a roma kívándorlás olyan katasztrófa lehet, mint a mohácsi vész. Valóban szükség van az antidiszkriminációs törvény létrehozására, bár idő kell hozzá, hogy tiszteletbe is tartsák.

Makai István, a Roma Polgári Tömörülés elnöke, a romák szemlélet mód belső változását tartja fontosnak sorsuk pozitív irányba történő fordulásához.

Dr. Sári Mihály, a PTE tanszékvezetője a kisebbségek, nemzetiségek bejövételének történetét vázolta az egybegyűlteknél.

Farkas László, a NKÖM osztályvezetője a cigányság kulturális életének fejlesztését, segítségét helyezte a figyelem középpontjába.

Végezetül **Dr. Gotva János** jogtanácsos az elmúlt 10 év jogszabályi változásairól számolt be, miszerint a kisebbségek védelme nagymértékben javult.

A konferencia egyértelműen rámutatott arra, hogy a cigányság felemelkedéséhez szükség van az esélyegyenlőség megteremtésére, valamint a meglévő, működő regionális tervekkel kell megfelelően, a problémák figyelembevételével támogatni. S bár már közhelynek számít, de Magyarországnak az Európai Unióhoz a romákkal együtt kell felzárkózni.

Lukács Ilona

A számos irodalmi műsöt alkotó német költő, Schiller kezdeményezésére honosodtak meg az irodalomtudományban a „naiv irodalom”, a „naiv eposz” kifejezések. Jobb híján, azóta is gyűjtőfogalomként használatosak – az egymástól fölöttébb eltérő erkölcsi és művészi súlyú - ösztönös, öntörvényű, esziszolatlan alkotások megnevezéseként. Ez alkalommal több ilyen népi epikai mű megjelenéséről is számot adhatunk.

A Szekszárdon működő Romológiai Intézet hívta fel figyelmünket egy Romániában megjelent cigány és magyar nyelvű könyvecskére, az erdélyi Szászrégenben élő **Zrínyi Gábor Irén** kötetére, amely a **Neneka** címet viseli. Neneka, egy cigány vajda, akit „Görgény közelében, Erdély közepében” sorsa arra teremt, hogy az apjától átörökölje népe vezetését. Látna a nyomort, a hitehagyottságot egyetlen történelmi küldetés végrehajtásában véli biztosítani a romák emberi méltósága helyreállítását. „Vissza keletre!” – görgeti magában a nehéz gondolatot. **Csorina**, a törzs jósnője azonban egy napnyugati – a romákra paradicsomi állapotokkal váró – város látomásával eltéríti eredeti szándékától. Meg is indul a végtelen menet Nyugat felé. Egy másik vajda, **Duduma** leánya szerelemre lobbant az ifjú Neneka iránt, s a fiatalok rövidesen családot alapítanak. A Duna által kettészelt városban, amelyet a jövődőlés ígért, s melyet végre elértek, valóban boldogság övezi a cigányok mindennapjait. Élhetnének nyugalomban tovább, de törzsük feje – minden tiltás ellenére – nem tud parancsolni érzelmeinek, vérének. Nejét, gyermekeit, népet feledve, belebolondul egy vásározás közben megismert helybeli leányba. Egy maroknyi lovassal azután rajtaüt a polgármester házában (az ő gyermeke ugyanis az aranyhajú szépség), s elrabolja – saját törzsét sorsára hagyva –, a hegyekbe hurcolja a ház ékszerét. A lányak azonban az erőszak miatt szörnyű átkot mond fejére. Ezt teszi az ifjú vajda hitvese is, amikor a csendőrtől hírt vesz a teljes árulásnak. A jobb sorsra szánt, küldetéses roma végorait önmarcangolás közt, gályarabként megláncolva, reményeitől és álmaitól megfosztva tölti, s végül az öngyilkosságra menekül. Bűnbeesése fosztja meg népét (bár ez balladai homályban marad) a megővendőtől békéségtől, boldogságtól.

A Neneka – valahol a naiv kiséposz és ballada határvidekén elhelyezkedő mű – nem minden előzmény nélküli a magyar nyelvű cigány irodalomban. Elég talán csak **Nagyidai Sztójka Ferenc** 1890-ben kiadott *A cigányok vándorlása* című elbeszélő költeményére utalni. Zrínyi Gábor Irént sajátos rimkezelése, szövegszövése, s a nyelvi szabályokkal szembeni költői szabadság gyakori érvényesítése cigány elődjével rokonítja művét. Annak ellenére is, hogy az eltelt több mint száz év számos változást hozott úgy a nyelv, mint az elbeszélő verselés fejlődésében. A kötetben novellák, rövid prózai művek is helyet kaptak. Noha ezeket is át meg átírják a balladai hatások, mégis erősebben kötődnek a valóságos élethelyzetekhez, s – egyenlenségek ellenére – ez többnyire csak javukra válik. Zrínyi Gábor Irén különösen érzékeny lélek, tudatosan keresi Erdély szerteködlő cigány hagyományait. Elbeszéléseket gyűjt és jegyez le (szép példa rá a könyv legvégén közölt történet, a „Sárikó – egy kegyetlen élet útjai”). Hasonlóan nemes szándék vezérli, amikor az Óromán országhatár átlépéscsokor, 1820-ban tűzharcba keveredtek törzs letartóztatásának, bebörtönzésének és megsemmisítésének állít verses emléket. Szívet melengető a Székely himnusz cigány fordítása is. Csakúgy mint az, hogy már Erdélyben is akad elegendő szándék, alkotókedv, igény és – nem utolsósorban – vannak mozgósítható összegek is a cigány irodalmi művek megjelentetésére. A kötet **Marosvásárhelyen, az Imress kiadó gondozásában** jelent meg. Beszerzéséhez a **Romológiai Kutatóintézet (7101 Szekszárd Pf.: 12.)** nyújthat segítséget.

Minisztérium, közalapítvány, helyi és országos alapítványok, valamint egy egyetlen fogott össze, hogy támo-

gatásukkal megjelenhessen Miskolcon egy karesz kis kötet, **Fényes Lajos Kovácsvágáson** született, és azóta is ott élő szerző **Kovácsvágási cigánymesék** című válogatása. A jelenleg nyugdíjas éveit taposó Fényes Lajos szülőfalujában több nemzedék óta békésen élnek egymás mellett cigányok és magyarok. Az utószót író **Trencsényi László** naiv művészként határozza meg a faluszerzte híres mesemondót, akit 1998-ban fedeztek fel egy tanulmányútjuk során a Miskolci Egyetem tanárjelöltjei, mégpedig úgy, hogy a helyi magyar közösség büszkélkedett el vele. Fényes Lajos cigány meseszerző és mesemondó az ő kérésükre írta le egy spirálfüzetbe – addig csak szóbeliségben létező – legszebb meséit, s kedvenc adomáit, végül **Nemes Katalin** szerkesztett kiadvánnyá. A mindössze ötszáz példányban megjelent könyv nyolc mesét tartalmaz, amelyekben a magyar és a cigány népmesei elemek elegyednek az egyedi – másuttal még nem rögzített – fordulatokkal. Az egyik mese (a *Hogyan lett a cigánylegényből király?*) alcímeként maga a szerző is megjegyzi: indiai népmese. Persze éppúgy nem indiai, mint ahogy a többi sem magyar, a többi sem cigány. Valamennyi sajátos ízü és stílusú Fényes-mese, amelyekben még átsüt az előadó, az előző közvetlen varázsa. Nagy kár, hogy a szerkesztő nem tudott ellenállni az adomák közlésének, amelyek inkább rontottak, mint javítottak a kötet összbeműködésén. **A könyv a fővárosi Osiris Könyvesházban (1053. Budapest, Veres Pálné u. 4-6.)** szerezhető be.

Álomfejtő A-tól Z-ig. Ezt a sejtelmés címet nyomtatták a Jászöveg Műhely Kiadó angolból honosított, eredetileg Skóciában, 1977-ben megjelent (műfordító: **Füzéki Eszter**) kézikönyvének borítójára. A könyv bevezetőjében arra kíván tudományos megalapozottságú választ adni, hogy miért is álmodunk, s hogy hány szakasza van alvásunknak. Az álmok értelmezésével kapcsolatban olyan lélekgyógyász gigászok munkásságát is felidézi, mint Freud, Adler, vagy Jung. Az álomfejtés szimbolikája beletorkollik a cigány álomfejtők jelképtérmezésébe. „A cigány szimbolikából hiányzik a freudi pszichológia erotikus tartalma, ezzel szemben nagyobb szerepet kap a pszichológusoknál hiányzó humor” – állítja a skót szerzői kollektíva. „A cigányok a Biblia aktív ismeretéről tesznek tanúbizonyságot, s világosan értik a tudatalattihoz fűződő pszichológiai elméletet. Ez utóbbi annál is meglepőbb, mivel a jelképek régiek, lényegesen régebbiek, mint a tudatalatti kifejezés” – írják másutt. Később szó esik a középkori cigányok tudományáról és erkölcséről is. Ezt követően közel százhusz oldalon – az ókori Artemidorusz Daldianusz és 19. századi követője, Raphael, régi és modern álom-jelentéstani munkásságát és a cigány álomfejtők értelmezéseit tartalmazó - lexikonszerű szócikkok következnek. Szinte minden második szónál a cigány hitre, a cigány folklorra hivatkoznak. Megtudhatjuk – egyebek mellett – hogy a cigány néphagyomány szerint az ablak a tudás ősi jelképe, az álarcosbál viszont a családka öröme figyelemzet. A bitófat a cigányok szerencsés álomnak tekintik: a szerencse nagysága a bitófa magasságával arányosan nő. A fekély is fordított jelentéssel bír: aki álmában fekélyes, az egészséges öregkort él meg, szemben azzal, aki álomképpen vízbe fullad, mert azt a közeljövőben betegségek támadják meg. A kötet további százötven oldalán a földjölás (a geomancia), „tudománya” ismerhető meg. Ez valamely oldalágon szinte összefüggésbe hozható a hajdani cigány jövődömondók tevékenységével, hiszen Kínából, Indiából indult ki és Szírián, Egyiptomon át terjedt át kontinensünkre. Lehet hinni a jövődöléseknek, s lehet tagadva, a kötetet kultúr-történeti érdekességeként is forgatni. Erdemes lenne összevetni tartalmát a hazai cigányfolklór álomfejtéseivel is összevetni! A könyv a nagyobb könyvesboltok mellett, a **Jászöveg Kiadónál (Fáy Eva és dr. Fóti Péter címén - 1053. Budapest, Kecskeméti út 6.)** is kapható.

– Hegedűs Sándor –

Köténybe született fejedelem

LAKATOS MENYHÉRT köszöntése

Hetvenöt évvel ezelőtt egy rügyfakasztó tavasztól illatozó napon, április 11-én a Vésző-Okány között húzódó legelőn Isten szabad ege alatt egy cigányasszony vajúdott, hogy világra szülje gyermekét. Szem és fültanúja volt az újszülöttet váró anya szenvedéseinek egy gádzsó, aki Vésző fele tartott. Bizonyára igyekezett, hogy még idejében bekiabáljon Párizsba, a cigánytelepre és szólítsa az apát, akit jól ismert.

Bonca! A legelőn vajúdik a felesége! – ordította torkaszakadtából. És Bonca, mindent hagyva lélekszakadva csak futott, futott, míg rá nem lett asszonyára. Köténybe született s hozták haza öklükbe a vészői Párizsba Menyhértet, a későbbi írófejedelmet.

Jeles nap a magyar irodalom történelmében április 11-e. Ekkor született egy másik csillag, **József Attila**. Véletlenek sok törvényszerű összecsengésének eredményeként éppen április 11-én adott a cigányságnak egy másik apostolt Lakatos Menyhértet, nem csupán a cigányságnak, hanem Európának is!

Minden gyerek síró csecsemőként jön a világra. Ám mindenkinek van valakije, aki fogja a kezét, végig kíséri az úton, óvja-védi, álmokat álmodik helyette is, a jövőt. Ha oly embertelen, csőrő is volt az a világ, amelybe Menyhért született, a lóhoz értő, szorgalmas apja, az írástudó édesanya ott állt mellette, s amit lehetett, mindent megtettek a kis Menyhértért, hogy tanult „úri embert” neveljenek belőle.

Végigkísérték a teletől a siker csúcsáig fajtájának legjobbjai, a cigányok, akik drukoltak sikereiért, s büszkék voltak rá.

Küzdelmes, göröngyös, de teljes és méltóságos utat járt be a 75 esztendő Lakatos Menyhért. Poklos megaláztatásoktól a legmagasabb elismerések csúcsáig jutott. Elnyerte a Magyar Köztársaság Babérkoszorúját. Erre tette fel a koronát a magyarországi cigányság, amikor tavaly éppen születése napján az Országos Cigány Önkormányzat nevében átnyújtotta neki az Életmű-díjat **Farkas Flórián** elnök. Akkor megjegyezte nekem, – aki szintén Életmű-díjat kaptam: „Boldog vagyok. A cigányok is elismertek. Eddig én még a cigányoktól nem kaptam kitüntetést.”

Roma értelmiségi generációk bontogatták szányaikat a nagy tölgy árnyékában. Holdudvarában éltek újságírók, írók, költők, képzőművészek, festők, grafikusok, roma politikusok. Menyhértnek a köpönyege alól bújtak ki a tehetségek, s ez első között vezette a politikai mozgalom régióiba a cigányságot. Ezt örököltette az olyan romavezetőkbe, mint Farkas Flórián.

Rendszert lehet váltani, kormányokat cserélni, szívet soha! Kimondva, kimondatlanul a politikus író egyik ars poeticája ez. Emberként, íróként az MCKSZ egykori elnökeként egyaránt hangoztatta: „A romákat nem szabad bevinni az erdőbe és ott hagyni őket. Ez bűn.”

Lakatos Menyhért munkásságával nyomot hagyott a történelmen. Szuperlatívuszokban lehetne szólni róla, sorolni műveit. Több világnyelveken hirdetik európaiságát. Ő **Kossuth Lajossal** vallotta: „A politika az egzisztenciák tudománya. Nem más mint saját értékeink megvalósítására való törekvés a közjó javára.”

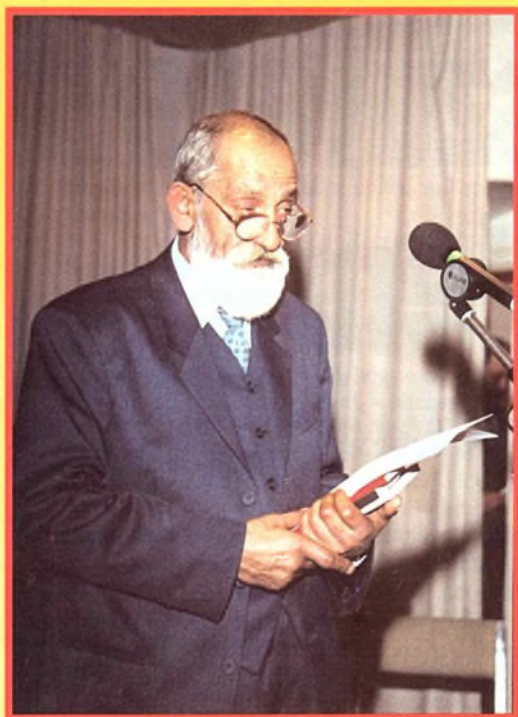
Proust híres francia regényíró mondta: „A bölcsességet nem úgy kapjuk, magunknak kell azt felfedezni oly út után, amelyet senki sem tehet meg helyettünk, senki sem tud tőle megkímélni.” Minthogy tekintélyt, úgy bölcsességet sem adnak. Egyiket is, másikat is ki kell vívni. Meg kell szenvedni és küzdeni értük, mint azt a Lakatos Menyhért-i életút is bizonyítja. **Emerson** amerikai filozófus költővel elmondhatjuk: „Az az élet ér valamit, amiben bűbájosság és muzsika van”. Ilyen a Lakatos Menyhérté is.

Amikor a XX. század gényusz zeneköltője **Bartók Béla** eltávozott az élők sorából sokan így keseregtek: vajon mennyi mindent alkothatott volna még. Sok zeneművet visz el a puttonyába a másvilágra. Pedig Bartók már túl volt a Csodálatos Madarinon, a Fából faragot királyfin, a III. zongoraversenyen és sok más művén. Akárcsak Lakatos Menyhért a Füstös képeken, az Angárka és Busladarfin, a primások ivadékaiban, A hét szakállas farkason, a Csandra szekeren, Az öreg fazék titkán, az Akik élni akartak, a titkon, a tenyérből mondtál jövőndöt. A német nyelven most megjelent Káli-ból az író tiszteletére rendezett zenés, irodalmi estén március 7-én egy részletet olvasott fel **Daróczi Ágnes** szociológus.

A Kossuth Klub-béli tisztelgésen a verses-zenés összeállítást követően az egész cigányság nevében Farkas Flórián, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke üdvözölte Menyhértet, s köszönte meg mindazt, amit a cigányságért tett. Nem tudom, hogy születik-e, s mikor, egy másik Lakatos Menyhért, aki olyan hiteles és bölcs lesz mint Ő. Isten éltesse Menyhért, Öleljen a cigányság megbecsülése és szeretete.

Farkas Kálmán

ÜNN

Choli Daróczi József életműdíjat kapott

A közönség

A Romani Jag Kompoltról

A Botos testvérek gitárjátéka megalondította a közönséget

Balogh Tünde és testvérei

EPEINK

Április 11-én az Országos Cigány Önkormányzat megalakulásának 6. évfordulója alkalmából országos ünnepséget rendeztek a Cigány Információs és Művelődési Központban. A rendezvényen részt vett Dávid Ibolya igazságügyi miniszter asszony, aki köszöntőjében hangsúlyozta, hogy a cigányság problémáinak megoldási eszköze a munka, a tanulás és a megbecsülés, az értékek megőrzése, a szabadon választott kisebbségi identitás megerősítése. Farkas Flórián, az OCÖ elnöke cigányságot emléklakettet adott át Bakondi Györgynek, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság vezetőjének, cigány kultúráért és művészetért emléklakettet a nagyecsed Fekete Szemek együttes vezetőjének, Bódi Varga Gusztávnak és életműdíjat Choli Daróczi József író - költőnek. Képpszállítástunk az évforduló, valamint Lakatos Menyhért 75. születésnapja alkalmából rendezett ünnepség pillanatairól készült.

Fotó: Nyári Gyula

Farkas Flórián és
Lakatos Menyhért

Puka Károly is köszöntötte
az ünnepeltet

Lakatos Menyhért (középen) Choli Daróczi József, Csík Gyula,
Farkas Gyula és Farkas Tibor társaságában

Daróczi Ágnes szociológus
a Káli-ból olvasott fel
részleteket

Kalla Éva egyetemista...

Kalla Éva

Kalla Éváról, a 70-es években hallottam először. Hogy kemény, kritikus, lázadó ember. Olyan, akit mindenhol eltanácsolnak, mert szembe mer szállni a hatalommal, és igyekszik megvédeni a rábizottak érdekeit. Mondták róla, hogy „különös” nézeteket vall a szabadságról, az emberek alapvető jogairól, s akik hallgatták ámultak! Ámultak, hogy „miről beszél ez a nő?! Ilyeneket nem szabad mondani...” Szabad volt! Csak az állásaiba került. Kirúgták Csepelről, kirúgták Gyálról, kirúgták minden munkahelyéről. Kalla Éva megtanulta, hogy az emberek csak a pénzt hajtják. Olyan gondolatokat hajtának, amelyek nem közelítik őket egymáshoz, hanem eltávolítják. A kultúrától is. „Ha nem tőkésíthető a megszerzett ismeret, akkor az emberek nem nagyon feccelik bele az idejüket...” – írta akkoriban. Évát nem érdekelte a pénz, az idő. Hasznos akart lenni mindenáron! Cigánygondozó lett

GYORSFÉNYKÉP

Született: 1955. 03. 06. Füzesabony

Gyermekei: Hermina (19)

Kamilla (17)

Férje: Fátyol Tivadar,
zeneszerző

Kedvenc könyve: Dosztojevszkij:
Félkegyelmű

Festője: Chagall

Városa: Jeruzsálem

Illata: Ánizs

Étele: hal

Színe: Zöld

Hangszere: gordonka

Politikusa: nincs.

Rákospalotán, ahol klubbot vezetett és az azonos nevű együttest a Rom Somot. Persze egy idő után innen is mennie kellett, de Kalla Éva a megélt kudarcok után sem hagyott fel soha a lelki és szellemi utazásokkal.

Életéről szép, belvárosi lakásában beszélgettünk, egy csupa kép, csupa könyv, csupa növény otthonban, amiből árad a jóízűség és harmónia.

– Hárman vagyunk testvérek – kezdi Éva és cigarettára gyújt. Sándor, a bátyám primás a Kulacs étteremben. Csodálatos muzsikus! Ezért is járhatta be szinte az egész világot a zenekarával. Mindenhol sikert, sikerre halmozott, és jó hírért keltette a magyar cigányzenének. Ez fontos! Hogy, vérbeli profik játsszák a már klasszikusnak számító nótákat, hogy ne okozzanak csalódást a külföldieknek, mert azzal, hogy csalódást okoznak egyesek, ártanak a többi, tehetséges zenekarnak is. Sándort a szakma elismeri, gyakran belátogatnak hozzá az étterembe. Nővérem, Kati Olaszországban él. Nagyon szeretem, csak sajnos nem láthatom olyan gyakran, mint szeretném. Édesapám cimbalmos volt... Sajnos már nem él... Végtelenül hiányzik! Édesanyám nyugdíjas, remélem az isten sokáig megőrzi még nekünk. Van egy régi

emlékem. Tulajdonképpen a legrégebbi emlékem. A szüleimről... az, hogy boldogan kiabálják, hogy végre hazajött, végre kiengedték a börtönből nagybátyámat, akit 1956-ban csuktak be... Ennyi a történet. A boldogságuk maradt meg bennem ilyen erősen. Ezt fontosnak tartom, mint ahogy az álmaimat is. De az álmaimról nem szívesen beszélek... A nyugodt, szelíd, védettségben telt Füzesabonyi évek után 1973-ban Pestre költöztünk. Kőbányán telepedtünk le, mert ott jutottunk lakáshoz. Eleinte elmondhatatlanul rosszul éreztem magam Pesten. Alig bírtam inni a klóros vízből, aminek ízét még a húslevesben is megéreztem. És állandóan fáj a fejem a benzingőztől. De azt sem hallgathatom el, hogy előítélettel itt a fővárosban találkoztam először, ami szívem mélyéig megrendített... Egy ilyen negatív élmény után – azt gondolom sorsszerű volt –, megismerhettem **Lakatos Menyhértet, Péli Tamást, Daróczy Ágit, Bársony Jánost és Cholit**, akik szeretettel segítettek helyretenni belső kritikámat és legjobb tudásuk szerint válaszolták meg kérdéseimet, kérés nélkül is. Az ő segítségével kerültem ki Rákospalotára, ahol Choli jóvoltából már működött a Rom Som klub. Amikor ő eljött onnan, akkor rám bízták a klub vezetését. Nem volt könnyű! Eleinte gyanakvóak voltak velem, a muzsikus cigánynővel. De büszke vagyok arra, hogy szeretetemmel, tetteimmel ki tudtam harcolni a rákospalotai oláh-cigány közösség bizalmát. Ez nem volt kis dolog! Becsapott, megalázott emberek hitét visszaadni soha sem kis dolog... Aztán innen is mennem kellett, mert jóvátehetetlenül összeveszttem a tanácsban hatalmaskodókkal. A 9. kerületbe, gubacsi úti művelődési házba kerültem népművelőnek, ahol létrehoztuk az első cigány értelmiségi klubot, ami később az akácfa utcában működött tovább. Szép felismerések, gyönyörű lélekközei beszélgetések között zajlottak a napjaim. De tudhattam volna, hogy a hatalom nem tűri el a cigányság minimális

nyugalmát és jókedvét sem! Folyamatosan irritáltam jelenlétemmel a helyi vezetőket. Ezért fordulhatott elő, hogy egy országgyűlési képviselő aláírásokat gyűjtött ellenem, azzal a céllal, hogy tiltsák ki a Gubacsi úti Művelődési házból a cigányokat. Harcoltam, de senki sem állt ki mellettem... mellettünk. Az emberek féltek. Győzött a képviselő. Innentől kezdve a gyakorlatban nem foglalkoztam cigányokkal, vagy akkor másról sem szolt az életem, mint erről... 1981-ben férjhez mentem, ujjongtam a boldogságtól! Gyereket vártam. Aztán újból várandós lettem. Imádom a gyerekeimet! Büszke vagyok rájuk. Szépek, okosak. Erős egyéniség mindkettő. De ők még picik 1984-ben, amikor megnyitották Pestlőrincen a bázist (jelenleg Rákospalotán működő Romano Kher), és Bársony Jánosék a fővárosi tanácstól felkértek a vezetésére. Nem vállaltam, én elsősorban anya voltam mindig. Bár a gyerekeknevelés, a háztartás vezetése mellett is dolgoztam, feladatokat vállaltam itt-ott. Például Dr.

Szóke Judit mellett, aki a józsefvárosi önálló cigány kisebbségi csoporthoz hívtott és közművelődési feladatokkal bízott meg. Boldogan vállaltam a közös munkát. Ötleimeiből: cigány eredet mondához kötött rajzpályázatok, filmes, és az újságírói szakmát ismertettük meg játékosan a gyerek és ifjúsági táborokban, ahol én nem voltam jelen, de tudom, hogy szép eredmények születtek. 1995-ben a fővárosi közgyűlés emberjogi bizottsága kért fel a „nap ház” vezetésére, amit szintén nem vállaltam, de ezt ma már bánom... Mert szükségünk lenne egy olyan művelődési házra, ami valóban működik, ami értünk működik és valóban a miénk. 1995 tavaszán kitálgattam, hogy fel kellene tennem a kérdést, hogy milyen lehet cigánynak lenni a nem cigányok szerint. Összeírtam 150 nevet, akiknek a válaszaira kíváncsi voltam. Ekkor döbbsentem rá, hogy egyedül nem fogom bírní ezt az örült nagy munkát. Így kértem fel végül Soproni Agit, hogy dolgozzunk együtt. A kötet megszületett.

Agyon hallgatták. Ami szerintem csak azoknak nem tetszett, akik kimaradtak belőle... Hogy mivel foglalkozom mostanában? Cikkeim jelennek meg napilapokban, verseket írok a fiókomnak, és most állítok össze egy novellás kötetet, amit te már olvastál, és Kertész Ákos is. A Körtánc egyesület is működik, aminek elnöke vagyok. Szeretnék kialakítani egy tehetségdondozó központot, a tehetséges muzsikuss gyerekek számára, patrónus rendszer kiépítésével. Készen van a cigány műveltségi társasjátékom, de az Európai Unió társasjátékom is. Most éppen a bibliai társasjátékon dolgozom, amivel párhuzamosan készítem elő a kvíz könyvet... és tanulok is. 44 évesen elhatároztam, hogy tanulni fogok! Beiratkoztam a Szegedi Tudományegyetem bölcsészkarának kommunikációs szakára. Végre el kellene döntenem, hogy mi leszek, ha nagy leszek... de még nem tudom...

Szécsi Magda

Farkaslyuki nők egyesülete

A tanulás az egyetlen felemelkedési lehetőség

A közelmúltban tartotta meg alakuló ülését az „Antigoné” nevét felvevő roma-magyar civil formáció, amelyben részt vett Gábor Dezső polgármester is. Az egyesület a helyi hagyományok megőrzése mellett a farkaslyuki nők érdekének védelmét, s képzésük elősegítését szeretné elérni. Vállalt feladataik súlyponti részét képezi a családok élethelyzetének javítása, és a kulturált életvitelre való nevelés segítése. Bódi Róbertné elnököt az alakulás körülményeiről, végzendő munkájáról kérdeztük.

– A településen élő romák szociális problémái nagy gondot jelentenek. Gondolok itt az állástalanság okozta egzisztenciális nehézségekre, az ebből fakadó gyermeknevelési, iskoláztatási kihatásokra. Olyan kapocsnak szeretnénk az egyesületet a lakosság és a hivatalok között, amely egyen-

súlyozza a kialakult helyzetet. A tájékoztatatlanságból eredő hiányosságokat úgy szeretnénk pótolni, hogy egy-egy témában érthető felvilágosítást adunk az embereknek. A napi kapcsolattartás révén mélyebben szeretnénk megismerni a családok problémáit, így nyújtva segítséget, meggyőzve a szülőket, hogy gyermekeik rendszeresen járjanak iskolába, tanuljanak. Ezáltal megfeleljenek az oktatási követelményeknek, mivel a tanulás az egyetlen felemelkedési lehetőségük.

– E sokrétű tevékenységhez támogató partnerek kellenek...

– Meghívott előadók fognak tájékoztatást adni az egészséges életmód, az egészségügy kérdéseiről. Munkánkhoz kérjük a települési önkormányzat, az iskolák, óvodák erkölcsi segítségét. S működésünk biztosításához termé-

szetesen élni kívánunk a pályázati lehetőségekkel is.

– Milyen segítséget jelent a magyar egyesületi tagok részvétele ebben a munkában?

– Csökkenteni az emberi bizalmatlanságot, s így szeretnénk az előítéleteket mérsékelni. A roma-magyar egyesületi tagok mindenkiben az embert látják, s a származás ellenére próbálunk az itt élők problémáin segíteni. Az alapítók életvitelre, családi háttere rendezett, és pozitív életpéldát szeretnénk mutatni, mivel mindegyik női tagunk dolgozik. Bízunk abban, hogy az elszántságunk segít céljaink elérésében, az akadályok nem szegik kedvünket, s még nagyobb akarattal végezzük feladatainkat.

Józsa Zoltán

A burai példa

Minden Tiszaburáról szóló híradást azért kísérik különösen nagy figyelemmel, mert közel áll a szívemhez, hiszen egykor, ha rövid ideig is, segédjegyzője voltam a Tisza-parti településnek. Sok kellemes emlék fűződik hozzá. Cigányokhoz, s nem romákhoz egyaránt. A 40-es évek vége felé még csupán néhány cigány család élt a faluban. Mint a március 31-ei adásból kiderült, 2001-ben többségben van a „kisebbség”, vagyis a cigányok.

Ez öröm is, gond is. És természetesen, hogy a Tiszaburai cigány önkormányzat nagyobb felelőssége is. Figyelemre méltó az a kezdeményezés, amelyről ifj. Farkas László, a felkészült roma elnök

szólt. Bizonyára kapcsolatteremtő képességének, s jó munkájuknak is köszönhető, hogy a települési önkormányzat a költségvetéséből a lehetőségekhez mérten segíti a cigány önkormányzat kezdeményezéseit. Ezt célozta a meghirdetett jótékonyági programjuk is, amelyet felkarolt a község vezetése.

Bekapcsolódott ebbe a programba a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma is. **Id. Farkas László**, a minisztérium Nemzeti és Etnikai Kisebbségek főosztályának egyik vezetője, számítógéppel és tv-készülékkel lepte meg a legkisebbeket. Őt cigány óvodai csoportnak lesz lehetősége, hogy a csodamasínával megismerkedjen.

Örömét kifejezve Farkas László azt hangsúlyozta, hogy egy asztalról csak akkor lehet levenni valamit, ha tettünk is rá. Bizonyára nem szorul magyarázatra a képes beszéd, mindenki érti.

Példaértékű a tiszaburai cigány önkormányzat kezdeményezése, s az a partneri kapcsolat, amelyet a település vezetőivel ápol. Ennek köszönhető a figyelem, s a költségvetési támogatásban is megnyilvánuló segítség. Rászolgáltak. Lehet követni a burai példát. Hasonló riportok bemutatására ösztönzőm a Roma Magazin munkatársait és szerkesztőjét **Joka Daróczi Jánost**.

F.K.

Cigány Félóra

A fafaragó

Varga Ilonának, a Cigány Félóra szerkesztő riporterének ismét sikerült meglepni, s bemutatni a hallgatóknak **Balogh Zsigmond** fafaragó művész személyében egy olyan alkotót, aki úgy vallja magáról, hogy roma, hogy közben gádzsó környezetben nevelkedett. Vele született tehetsége már egész korán megnyilvánult, s említette is: vajon örökre-e a szolnoki múzeumban azt a rajzot, amelyet gyermekkorában készített, s bemutatásra, megőrzésre alkalmasnak találtak.

Nem kevés tragédia érte családjá

egy részének elvesztésével, de ő csak alkotott, faragott, s vallott a fáról, valóban egyetlen szerelméről. Ki tudja, hány száz szobrot készített? Nem volt olyan akadály, amelyet le ne küzdött volna, a megaláztatástól, az „átverésig” minden, amikor bemutató terméből kártyázót csináltak. Kitűnt a beszélgetésből: emberközpontú, humanista alkotó Balogh Zsigmond, s bár vannak cigány-figurái is, kettős identitásából fakadóan mindkét kultúrát, népi iparművészetet egyaránt kifejezi munkáival.

Nem véletlenül hívták Hongkongba tanítani. S, hogy gyökerei igencsak mélyek, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy amikor **Indira Gandhi** India egykori miniszterelnök asszonya Budapesten járt, Balogh Zsigmond szobrát vásárolta meg az egyik üzletben. Az ilyen portrék bizonyítják a két kultúra egymásra való hatását, egyetemességét, művészi erejét. Elismerésre méltó a riporter felfedező munkája, a cigány alkotók bemutatása.

f.k.

„Életem részévé vált a mulattatás”

Végert Gyula 29 éves magabiztos, jó kedélyű fiatalember.

Szolnokon él, és az egész eddigi életét végigkísérte a cigányság iránt érzett barátsága, ami mostanra leginkább a zene szeretetében nyilvánul meg. Gyuszi (ahogyan mindenki nevezi) nem cigány, mégis különös vonzalmat érez már gyermekkorra óta a romák iránt.

A mai világban, amikor sok ember előítéllettel van tele, szinte kuriózumnak számít, ha egy közülük tiszta és őszinte szívvel szereti a cigányságot.

– Hogyan alakult ki benned ez a különös vonzalom?

– Azt hiszem már gyermekkoromban elkezdődött ez a folyamat, ami a mai napig is él bennem. Egy kis faluban, Tiszapüspökiben nőttem fel. Elég sok cigány osztálytársam volt az általános iskolában, és én mindig velük, a közelükben éreztem jól magam. Tetszett a közvetlenségük, őszinteségük, temperamentumuk, és az az összetartás, amit csakis köztük éreztem igazán. Volt olyan család ahová úgy jártam, mintha hazamentem volna. Ha valami rosszat csináltak, én éppen úgy megkaptam a fejmosást, mint a saját gyerekük. Ebből éreztem azt, hogy befogadtak, mert családtagként kezeltek és nem vendégként. Sokszor tanúja és részese voltam örömeiknek, bánatuknak. Ha öröm érte őket akkor mulattak, táncoltak, persze velük együtt én is. Talán akkor rögződött bennem a zene iránti szeretet is. Azóta a gyermekbarátságokból felnőtt barátság lett.

– Szüleid soha sem tiltottak a cigányoktól?

– Sosem kifogásolták, hogy cigány barátaim vannak. Sőt, negyedik osztályos koromban még zeneiskolába is beíratnak, ahol klarinétotni tanultam egészen nyolcadikig. Hogy miért hagytam abba?! Talán mert nem az a fajta zene és hangszer érdekelt. De az alapok elsajátítására jó volt.

– Mióta foglalkozol aktívan a zenével?

– 1995-ben volt az első komolyabb számypróbálgatásom, amikor egy püspöki roma sráccal, **Zsákai Andorral** alakítottunk egy együttest „Hangulat Duo” néven. Nagyon nehéz volt a kezdet, hiszen teljesen önerőből, külső segítség nélkül indultunk. Mindketten billentyűs hangszereken, szintetizátoron játszunk. Eleinte csak a faluban zenéltünk kisebb összejöveteleken, később pedig már lakodalmakra és nagyobb bálokra is hívtak minket. Többek között mi szolgáltattuk a zenét egymás után több évben is a helyi cigánybálokon, a 100 Tagú Cigányzenekar műsora után. 1996-ban egy barátom segítségével kiadtunk egy kazettát, melynek megjelenésével szerettük volna, ha

jobban megismernék bennünket. De menedzser és szponzor hiányában, „non profit” vállalkozás lett. Azóta is játszom az együttesben, viszont 3-4 éve már szólózenészként is járom az országot, valamint gyakran vendégzenészként veszek részt egy szolnoki zenekarban. 1999-ben sikerült kiadnom a szóló kazettámat „Gyuszi 1” címmel, mely már sokkal sikeresebbnek bizonyult, mint az első.

– Milyen jellegű zenét játszol?

– Talán a legjobb megfogalmazása stílust tekintve a lakodalmás zene. Ez magába foglalja a mulatós cigányzenétől kezdve a mai magyar slágereket is. Sajnos még csak hobbim a zenélés. Van egy

főállásom ami biztosítja a megélhetést, a zenélés pedig keresetkiegészítés. Persze csak ha az anyagi oldalát nézzük. De ez nálam nem így működik. Imádom csinálni, életem részévé vált a mulattatás.

– Mire vagy a legbüszkébb, és hol érted el a legnagyobb sikert a zenéddel?

– Mindig büszke vagyok ha hívnak valamilyen rendezvényre játszani, mert ez egyfajta elismerés a számomra. A felkérésekben nem válogatok, hiszen akárhol játszom ott megismernek és ennél nagyobb reklám nem kell. Szinte minden hétvégén zenélek valahol. Számomra az a legnagyobb siker, ha az emberek jól érzik magukat miközben muzsikálok. Boldogsággal tölt el amikor látom, hogy a zeném elfeledtetni velük a mindennapos gondjaikat, és csak a pillanatnyi jókedv uralodik bennük. Szilveszterkor pl. 300 embert mulattattunk a Szajoli Sportcsarnokban a társammal. Még a „legbotlábúbb” ember is felállt táncolni, mikor rákértünk a „hosszú fekete haj” című nótára. Fereteges hangulat volt, és tudom, hogy ezt elsősorban a zene váltotta ki az emberekből. Január 20-án Jászberényben játszottam a menedzser bálon, ami egy nagyon nivós esemény volt. Ezt bizonyítja az is, hogy nem kisebb egyéniség, mint **Koós János** volt a sztárvendég. De van olyan is, amikor csakis a barátaim kedvéért játszom. Összejövünk valamilyen apropóból és mulatunk, táncolunk amíg csak kedvünk tartja. Talán ezek az összejövetelek töltenek el a legnagyobb örömmel.

– Mi a célod, mit szeretnél elérni a zene segítségével?

– Tulajdonképpen nincs különösebb célom. Jól érzem magam a „bőrömben”, hiszen azt csinálhatom amit igazán szeretek. Azt, hogy mit hoz a jövő, nem tudom. Lehet, hogy egyszer majd csak a zenéből élek és nem kell mellette dolgoznom. De ez még egyenlőre csak álom. Szeretném kiadni a „Gyuszi 2” kazettát is, csak mint mondtam, támogatók nélkül nagyon nehéz. Addig is járom tovább az országot, mindenhová elmegyek ahová csak hívnak, és szívvel-lélekkel muzsikálok.

Lukács Ilona

A cigánynő helyzete a cigány társadalomban – V. rész

A Sáfár Sándorral végzett közös gyűjtéseket is felhasználva, összeállította Wuscher Anna

A cigányasszonyok fekete ruhában gyászolnak. A férfiak feketeöltönyben, fehér, vagy fekete ingben. A férfiak gyászuk jeléül hat hétig nem vágják le a hajukat, szakállukat. Hat hét után befejeződik a gyász. Az, aki hat hét után nem vágatja le a haját, szakállát, nem borotválkozik meg, utána megy a halottnak, vagyis meghal.

A temetés után pontosan hat hétre tartják a pománát.

Itt a virasztáshoz hasonló az evés, ivás. Legtöbbször főznek a sír mellett. Szomorú és vidám dalokat énekelnek. Éneklük a halott kedvenc nótáit. A pomána tartásának hagyományára, okára sehol nem tudtak magyarázatot adni. „Ennek így kell lennie, különben nem nyugszik meg a halott, hanem bolyong a lelke.” Ezt említi **Rostás Farkas György** is a Cigányok hiedelemvilága című írásában. Sokat töprengtünk, hogy miért éppen hat hét múlva tartják a pománát. Egy bizonyos. Az eredeti ok feledésbe ment, kikopott hiedelemvilágukból, csak a szokás maradt meg. Esetleg nem akarunk beszélni róla?

1985-ben jelent meg **Bram Stoker**: Drakula gróf válogatott rémtettei című könyve, **Bartos Tibor** magyar fordításában. Ebben olvasható a 189. oldalon a következő: „Elsőül megemlítem a görögkeleti világ azon szokását, hogy szeretteik sírját a halált követő negyvenedik napon megnyitják, hogy lássák, elköltözött-e a tetemből csakugyan a lélek, mivel ők azt vallják, hogy az elköltözéshez húsvétől pünkösdig való idő kell.”

Majd ezt olvashatjuk a 190. oldalon: „...Honnan látják a görögkeletiek – firtatta Quincey, – hogy halottjuktól a lélek kiröppent? – Onnan, hogy oszlóban van a természet rendje szerint. Ha

ép teljesen, sőt, ha arca rózsás, mindjárt tudni való, hogy moroi, ahogy a Dunatorkolat innenső partján mondják, vagy vlakolak, mint a Balkán hegységnek első felén, de itt is, ott is, egyetértenek: Bolygó holt lett, nem csupán hazajáró lélek, aki mifelénk a hiszékenyeket riogatja, hanem vérszopó, mint bolgár szóval mondják világ-szerte: Vámpír, mely mások vérében élösködik és marása vérszopóvá tesz másokat is ...”

Tehát Bram Stoker negyven napot említ. A cigányok a pománát hat hét múlva tartják. $6 \times 7 = 42$. Valószínű, hogy a vámpír mesét a cigányok Indiából hozták és vándorlással terjesztették. Az író előkelő környezetbe helyezte a hiedelmet, mely a cigányok között lassan feledésbe ment, csak az eszem-iszom maradt meg és a gyász külső jeleinek levetése.

A sír felbontásáról, mely a haláleset egy éves évfordulóján történik, már írtam a poklosi gyűjtőmunka papírra vetésekor. Itt csak azt említem meg, hogy valami szerencsetárgyat kivesznek a halott mellől a sírból. Ezeket az amuletteket mindig maguknál tartották. Ezt a hagyományt is Egyiptomból hozták. Ismét **Kákossy László**: Ré fiai című könyvére hivatkozom. A halotti rítusok című fejezetben részletesen ír az élőket és holtakat segítő amulettekről.

Bizonyos értelem módosuláson ment át ez a szokás is. Mivel az egy év elteltével a halott testét elhagyta a lélek, nincs már szüksége segítő, szerencsét hozó tárgyra. Ezért a legközelebbi rokonok tartanak igényt rájuk.

A sírfelbontás tényének megerősítésére írom le az alábbiakat. – Szarvason T. J. KÖJÁL ellenőr (nem orvos) 1996. december 5-én egy disz-

nótorban többek jelenlétében elbeszélte, hogy véletlenül részt vett egy cigány hullafelszedésen. Meglátta az útról, hogy sokan tevékenykednek a sír körül, odament. A látottakról hasonlóan számolt be, mint a szarvasi kiegészítő iskola tanulói. A koponya üres volt. Eltűnt az agy, a szem, az orr. Csak az orrcsont és a szemüreg látszott. A haj és a bajusz széthullt a koporsóban. Az izületeknél szétestek a csontok, melyeknek a színe penészes, szürkésbarnás volt.

Manapság a cigányok kriptát készítenek és abba, üvegkoporsóba helyezik a halottat. Egy év után csak a kriptát bontják fel, mert az üvegkoporsón keresztül látszik a halott.

Baranyában a felszedett hulla neve: hullarohadék, hullarogyadék, cigányul: sacmara. Békés megyében: kemnyilász. Ha valami nincs, annak neve sincs.

Az 1970-es évektől a cigányok is ápolják a sírokat. Nagyobb ünnepen virágot visznek, gyertyát égetnek a sír mellett, továbbra is főznek, isznak. A halott részére ajándékokat visznek: enni, innivalót, játékot, karácsonyfát.

A háború előtt és a háború után a 70-es évekig csak egy évig volt gondjuk a cigányoknak meghalt rokonukra.

Nagyobb temetésen nehéz követni, de kisebb helységekből és ott, ahol külön cigány temető van, megfigyelhető a cigány sírok sorsa.

Patapoklosiban egyes adatközlők szerint 1913-ban, mások szerint 1930-ban telepedtek le a cigányok, akik 1913-ban születtek, azok 1977-ben már 64 évesek voltak. Mindenki azonban meg sem érte ezt a kort. Hol vannak a szülők, nagyszülők? A poklosi temetőben csak fiatalon meghalt **Kalányos Pál**

sírja található. A hetvenes évek elején halt meg.

Szarvason külön cigány temető van az oláh cigányok részére. Ha a temetőn végigtekintünk, látjuk, hogy rengeteg az elhanyagolt, gondozatlan sír. Senki nem tudja, hogy a jelöletlen, beomlott sírokban ki fekszik. Gondozott sírokat és kriptákat az 1970-es évek végétől láthatunk. Ez az idő az, amikor már felszámolták „Krakkót”, a cigánytelepet és a városban kaptak, vagy vettek házakat a cigányok.

A kriptákat eleinte a felbontás után, a család illesztette vissza, sárral illesztették a fedlapokat. Néhány éve azonban már sírkövéssel végeztetik el ezt a munkát.

A cigányok kedvence, a nagy mesélő, aki szinte minden este szóra-koztatta a krakkóiakat: **Nagy Lajos** az 1960-as évek végén halt meg. Ma már senki nem emlékszik rá, hogy hol van eltemetve.

Szarvason az első oláh cigány, akit beengedtek a nem cigányok temetőjébe: **Bankó Kálmán**. Ő futballozott. Autóbalesetben halt meg. (1955). Miért kerülhetett a nem cigányok temetőjébe? Talán futballista múltja miatt, vagy azért, mert a rokonságnak volt annyi pénze, hogy kápolnaszerű építményt emeltek neki. A síremlék érdekessége, hogy olyan mint a mesében: benn is van a temetőben, meg kinn is. Megközelíteni az országút felől lehet, nem a temető kapun át, a sírok között.

A zenész cigányokat nem az oláh cigány temetőbe, hanem a nem cigányok közé temették. Pl.: Szarvason **Ökrös József** primást, Vácott **Panda Marci** primást.

Befejezésül annyit, hogy érdemes volna sokkal többet foglalkozni a cigány nőkkel, mert ők a legtöbb cigány hagyománynak az őrzői. Nők napján megérdemelnének néhány köszöntő szót és egy-egy szál virágot. Különösen azok, akik ilyen kegyetlen nehéz sorból kemény munkával küzdötték fel magukat. Példát elsősorban a cigányokkal foglalkozó újságok mutathatnának.

ILLIK, NEM ILLIK!?

Megszólítás, társalgás

A megszólításokra mindenki kényes, akár bevallja, akár nem. Ezért megszólításnál el kell találni azt a hangot és formát, amely leginkább megfelel az adott helyzetnek, és a legkellemesebb a fülnek.

Vannak általános megszólítási formák, amelyek minden államban megfelelnek: „Uram!”, „Asszonyom!”, „Kisasszony!”.

Nálunk gyakori a foglalkozás vagy beosztás szerinti megszólítás: „Doktorom!”, „Ügyvéd úr!”, „Tanár úr!”, de ez azonban csak egyes munkaköröknél alkalmas.

A „Maga” megszólítás használható volna, de a hozzá kapcsolódó különböző asszociációk miatt, sokan ridegnek, nyersnek, hivatalosnak érzik.

Az „Ön” már tiszteletteljesebb, de van aki tartózkodónak, távolságtartónak véli.

A magyarországi nyelvhasználatban sajnos rossz szokás, hogy sokan csak panaszkodás, sürgetésük, indulatuk nyomatékosabb kifejezése érdekében szólítják meg embertársaikat. Többször sértetten, türelmetlenül és önmagukról megelégedve. Pedig az udvarias, korrekt megszólítás általában a tisztelet, a megbecsülés jele: „Legyen szíves!”, „Legyen kedves!”, „Kérem szépen!” stb.

Manapság egyre gyakoribb a kölcsönös tegezés. Részint munkatársak, részint ismerősök körében megismerkedésüktől fogva. Ez nem hiba! A kapcsolatokat közvetlenebbé, a kommunikációt egyszerűbbé, gördülékenyebbé teszi. Azonban semmiképpen sem kell a tegezést erőltetni! Ha valaki, akitől nem választ el nagy kor- vagy rangkülönbség, az első találkozás alkalmával tegez bennünket, nyugodtan tegezzük vissza, mert a további magázás elutasításnak és modortalanságnak hat.

Vigyázat! Tegeződésnél se tévesszük szem elől az udvarias magatartás mindenkor illő mértékét, tehát ne menjen a kölcsönös megbecsülés, esetleg a munkakapcsolat fegyelmének rovására.

A magázás az embereket nagyobb önfegyelemre készíti.

Köszönet

Köszönetet kell mondanunk minden esetben, amikor egy másik személy számunkra kedvező, segítő gesztust tesz, vagy kinyilvánítja segítőszándékát. A hétköznapi viselkedéskultúrában a köszönetmondás sokszor csak formális, hisz néha magától értetődő dolgokat és cselekvéseket is megköszönünk. Ezt azonban a helyzet udvarias, szívélyes légköre igényli, pl.: a kereskedelemben

Vigyázat! Alapvető intelligenciánkhoz tartozik a „köszönöm” szó megfelelő módon, és odaillő hangsúlyban történő kimondása.

Ha kényszerűségből köszönünk meg valamit, az rosszabb mintha oda sem figyelnénk a gesztusra.

A „Nem kellett volna!” kifejezés már lassan közhelyszerűnek számít, amit igen nagy előszeretettel használunk. Pedig nem helyettesíti a „köszönöm” szót. Néha már egyenesen képmutatásnak tűnik, ha valaki ezt mondja. Főleg felszínes, tartalmatlan kapcsolatokban.

Tehát ha valamit megköszönünk, azt tegyük Öszintén és ne kényszerűségből.

A másik véglét a túlcagált köszönet. Vagyis ha többször, egymásután, különféle módon köszönjük meg a felénk irányult gesztust. Nem illik és nem szabad, mert „terhes” és zavarbaejtő lehet „jőtevőnk” számára.

*Forrásként Ottlik Károly:
Protokoll plusz című könyvét
használtam.
Lukács Ilona*

Fotó: Nyári Gyula

A siker hihető álma

Akár provokatívnak is tűnhet a cím, hiszen a sikerről és a sikerességről a legteljesebb mértékben megoszlanak a vélemények. Társadalmi és politikai értelemben egyaránt. Szembeszökően ellentétesen vélekedhetnek róla azok, akik viszonylagos jólétben élnek, s megint másként azok, akik teljes reménytelenségben tengetik életüket. S ugyanígy akik a hatalom kegyeltjei és akik kívül rekedtek. Látszólag ebből az is következik, hogy *a siker olyan fogalom, mely személyvesztő módon hol így, hol úgy használható*. Csak éppen arról sem feledkezhetünk el, hogy a sikerességnek kézzelfogható jelei vannak. Méghozzá a társadalom minden területén. Mert valóban értelmezhető jelzőszámokban követhető nyomon, hogy az ország az eladósodás felé tart vagy sem? Az úgynevezett életminőségi mutatókban érzékelhető-e javulás vagy sem? Növekszik-e az állampolgárok biztonságtudata vagy sem?

Változó szaporíthatók ezek a kérdések, s egyikre-másikra még meggyőző válasz is adható. Ám a lényeg mégiscsak abban rejlik, hogy a növekvő gazdasági teljesítményeknek kik a haszonélvezői.

A REMÉNYVESZTETTSÉG ÖNKÉNTES SZÓSZÓLÓI

A társadalom többsége érzékeli e egyáltalán, hogy valamivel jobban él, vagy fokozatosan jobban fog élni? Ha ebből indulunk ki, azt kell mondanunk, hogy a közvélekedésben inkább a negatív ítéletek a hangsúlyosak. Korántsem véletlenül. Mert a köznapok valósága mindig ridegebb annál, ahogyan ez a politikai közbeszédben megjelenik. S nem csupán arról van szó, hogy valaki a szerencsés körülmények folytán sikeresnek érzi

magát, másokat pedig a balszerencse üldöz. Egy pillanatra sem hagyhatjuk ugyanis figyelmen kívül, hogy akik ma szerencsétlennek tartják magukat, abban a külső körülmények is szerepet játszanak. Mindenekelőtt abban az értelemben, hogy átváltható tudásra, képzettségre eleve nem tehetek szert. Mert generációkon keresztül öröklődő hátrányos helyzetük legfeljebb a túlélésre nyújt némi lehetőséget.

S ezúttal sem csupán a cigányság többségére kell gondolnunk, hanem a végképp leszakadt több százazres szociális csoportokra. Akiknek tagjai ugyanúgy nem érzékelik a gazdasági siker előnyeit, s ugyanúgy kételkedve fogadják ennek hirdetett garanciáit, mint azok, akik eleve kitaszított helyzetben élnek. De ha ez így van, óhatatlanul felmerül az a kérdés is, hogy egy viszonylag szűk középréteg sikere elfeledheti-e a növekvő társadalmi bajokat? Belátható időn belül nyílik-e lehetőség arra, hogy akik most a társadalom aljára kerültek, őszintén biznak saját felemelkedésükben? Bármiként gondolkodunk is, a reménytelen élethelyzetek bénító hatásától csaknem lehetetlen megszabadulni. Mert aki nyomorog, annak számára az elérhető távlatok beszűkülnek. Vagyis nem a holnappal, hanem a mával törődik. S mindig lesznek olyanok, akik a reményvesztettség önkéntes szószólói lesznek, vagy éppenséggel a szegénység vámszedői. Valószínűleg az eddig csak a cigányság körében erősödő migrációs kényszer ezzel a jelenséggel is összefügg. Ám ebben az is érzékelhető, hogy az elégedetlenségnek valóságos okai vannak.

A MENEKÜLÉSTŐL A SZEMBENÁLLÁSIG

Méghozzá abból a szempontból, hogy a kitaszítottság a legkülön-

bözőbb védekezési módokat hozza felszínre. A meneküléstől a szembenállásig. Szó sincs persze arról, hogy a járható utak mindezekben kimerüljenek. Még akkor sem, ha egyrészt azt látják, hogy a társadalom egyrésze láthatóan gazdagodik, a másik része viszont legalább megpróbál felegyenésedni ennek a kinnal teli világnak a megrázkódtatásai közepette. S az utóbbin van a hangsúly. Az önbecsülés és az emberi méltóság visszaszerzésén. Mert ha bárki is azt hiszi, hogy önbecsülés híján elérhet valamilyen eredményt, csupán illúzióinak foglya maradhat. Más kérdés, hogy ez a megállapítás mennyire érvényes a társadalom alsó harmadába tartozókra. Rádöbbenhetnek-e valaha is az önbecsülés erkölcsi értékére azok, akik szinte egyik évről a másikra veszítették el munkahelyüket, lakásukat, társas kapcsolataikat? Vagyis akik a segélyezett lét gettójába kerültek. A válasz magától adódik. De mégsem annyira visszavonhatatlanul, hogy a lehetséges alternatívák eleve hiábavalónak tűnének. Ha ugyanis nem csupán a siker hihető, hanem valóra váltható álmáról is beszélünk, mindenképp figyelembe kell vennünk azt a tényt, hogy az egymást váltó kormányzati hatalmak számára legalább egy alkalommal a társadalom periferiájára süllyedtek közéleti részvétele is fontos.

Látszólag ez enyhe vigasz, de mégsem annyira, hogy ki-kit ne figyelmeztessen saját döntésének felelősségére. Éppenséggel azért is, mert az utólagos elégedetlenségnek nincs sok értelme.

Dr. Kerékgyártó T. István

Az Oktatási Minisztérium pályázatot hirdet a cigány kisebbséghez tartozó gyermekek iskolai életmódra való felkészítésében, illetve a cigány tanulók iskolai előmenetelében kiemelkedő eredményt elért óvodák, általános- és középiskolák valamint kollégiumok támogatására.

A pályázat célja: A cigány kisebbséghez tartozó gyermekek iskolai életmódra felkészítő óvodák, illetve a cigány tanulók iskolai előmenetelében kiemelkedő eredményt elérő intézmények pedagógiai többletmunkájának elismerése, felszereltségük fejlesztése.

Pályázhatnak: Olyan óvodák, alap-, és középfokú intézmények, amelyek már legalább 3 éve eredménnyel valósítják meg az iskolai életmódra való felkészítő, illetve iskolai előmenetelt segítő programjaikat, és az eredményességet dokumentálni tudják. **Előnyt élveznek** a sikeres általános iskolai kezdést biztosító óvodai programok, a középiskolai továbbtanulást segítő általános iskolai és kollégiumi programok, valamint a lemorzsolódást csökkentő középiskolai-, és kollégiumi programok.

A pályázathoz az alábbi dokumentumokat kell csatolni:

- az oktatási, nevelési intézmény alapító okirata,
- a cigány gyermekek és tanulók iskolai előmenetelt segítő, a pedagógiai, illetve nevelési programok részét képező program személyi, tárgyi feltételeinek részletes bemutatása (a program megvalósításához a pedagógusok az

alaptevékenységén túl milyen konkrét feladat elvégzésével járulnak hozzá),

- a programban résztvevő hátrányos helyzetű cigány tanulók, illetve gyermekek létszáma,
- statisztikai mutatókkal igazolt eredmények három évre visszamenőleg,
- az óvoda esetében az iskolaérettségre és az iskolakezdésre vonatkozó adatok,
- az iskola, illetve kollégiumi programok vonatkozásában az egyes osztályfokon történő továbbhaladás, illetve végzősként a továbbtanulásra, továbbá a végzettségre vonatkozó adatok,
- az intézmény teljes költségvetése,
- a részprogram költségvetése,
- nyilatkozat arról, hogy az intézménynek nincs 60 napon túli köztartozása.

A pályázat beadási határideje:
2001. július 15.

A pályázat elbírálásának határideje:
2001. augusztus 15.

A felosztható keret összege: 25 millió Ft.

A támogatás összege a programmal összefüggő eszközök beszerzésére, valamint a

programban résztvevő pedagógusok többletmunkájának díjazására használható fel.

A pályázatot az alábbi címre kell eljuttatni:

Oktatási Minisztérium Köznevelési és Kisebbségi Kapcsolatok Főosztálya,
Budapest V. kerület
Szalay utca 10-14. 1054

A borítékra kérjük ráírni:
„Iskolai előmenetelt segítő program” pályázat

Információ kérhető

a 06-1-473-7531,

vagy a 06-1-473-7324-es telefonszámon.
A pályázatokat szakmai kuratórium bírálja el.

A hiányos vagy határidőn túl beérkezett pályázatok érvénytelenek. Az a pályázó, aki az Oktatási Minisztériumtól az elmúlt két évben jogosulatlanul vett igénybe költségvetési támogatást, illetve korábbi támogatásról nem számolt el, újabb támogatásban nem részesülhet.

Oktatási Minisztérium

Felhívás

Az Apor Vilmos Katolikus Főiskola (Zsámbék), Békés Megyei Önkormányzat Nemzeti Etnikai Kisebbségi Bizottsága, a Cigány Hagyományokat Kutató Egyesület, a Debreceni Egyetem (ELTE) Néprajzi Tanszéke, az ELTE Folklóre Tanszéke, az Európai Folklór Intézet, a Gandhi Gimnázium, a Györffy István Néprajzi Egyesület, a Hélix Alapítvány, a Honismereti Szövetség, a Karácsony János Honismereti Egyesület, a Kriza János Néprajzi Társaság, a Magyar Néprajzi Társaság, a Magyar Védőnők Egyesülete, a Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskola Kara, a BTK Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszéke, a Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kara, Néprajzi, Növényzeti és Romológia Tanszéke, a Református Teológiai Doktorok Kollégiuma Egyházi Néprajzi Szekciójá, a Romológiai Kutatóintézet, a Szekszárdi Roma Kisebbségi Önkormányzat, a Szlovák Kutatóintézet, a Tolna megyei Honismereti Egyesület, a Wosinsky Mór Múzeum Szekszárd, több megyei, települési és kisebbségi Önkormányzat támogatásával meghirdeti

a 2001. évi V. Országos Kisebbségi Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázatot

Pályázni lehet: néprajzi és nyelvjárási témájú, eredeti helyszíni, vagy levéltári kutatásokon alapuló munkákkal, melyek még

nyomtatásban nem jelentek meg és más pályázatokon nem vettek részt.

**Terhesség-, szülés-, gyerekágy-, keresztelés-,
csecsemőápolás-
és gyereknevelés,**

**Népi vallásosság, Népi növényismeret,
Hogyan tükröződnek a történeti események
a népi emlékezetben,
A nő helyzete a társadalomban.**

– bolgár,
– cigány,
– görög,
– horvát,
– lengyel, | – magyar,
– német,
– örmény,
– román,
– ruszin, | – szerb,
– szlovák,
– szlovén és az
– ukrán
népesség körében |
|---|---|--|

Díjtételek:

díj	I.(Ft)	II.(Ft)	III.(Ft)	IV.(Ft)
felnőtt	30.000	20.000	15.000	10.000
ifjúsági I.	20.000	15.000	10.000	5.000
ifjúsági II.	15.000	10.000	7.000	5.000

Cigány témájú pályázatnál még az Erdős Kamill díj kerül kiosztásra a legjobb gyűjtők számára:

felnőtt (18 év felett)	50.000
ifjúsági (középiskola) I.	30.000
ifjúsági (14 éves korig) II.	20.000

A pályadíjak a pályázatok színvonalától függően megoszthatók, illetve visszatartathatók. Nem pályázhatnak múzeumban vagy néprajzi intézményben dolgozó szakemberek!

A pályázatot három azonos (– az első három példányt! –) példányban kérjük beküldeni a Romológiai Kutatóintézet H-7101 Szekszárd, Pf. 12.

2001. évi V. Országos Cigány Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázat

Pályázni lehet: néprajzi és nyelvjárási témájú, eredeti helyszíni, vagy levéltári kutatásokon alapuló munkákkal, melyek még nyomtatásban nem jelentek meg és más pályázatokon nem vettek részt.

Terhesség-, szülés-, gyerekágy-, keresztelezés-, csecsemőápolás- és gyerekevelés, Népi vallásosság, Népi növényismeret, Hogyan tükröződnek a történeti események a népi emlékezetben. A cigány nő helyzete a cigány társadalomban.

Ajánlott témakörök:

- családtörténetek,
- hagyományos foglalkozások,
- lakáskultúra,
- népviselet (régí fényképek, albumok gyűjtése, adatolása) leírása,
- emberélet fordulóihoz fűződő népszokások (születés, keresztelezés,

- párválasztás, lakodalom, halál-temetés-gyász, stb.)
- hiedelmek, szokások,
- a vallási néprajz, vagy annak bármelyik részterülete,
- gyermekjátékok,
- népzene egy-egy település vagy személy népdalkincsének összegyűjtése,
- népi növényismeret,
- népi orvoslás,
- néprajzi témájú archív felvételek és adatolt családi fotóalbumok gyűjtése,
- vagy a népi kultúra bármely területének feldolgozása.

Díjtételek:

díj	I.(Ft)	II.(Ft)	III.(Ft)	IV.(Ft)
felnőtt	30.000	20.000	15.000	10.000
ifjúsági I.	20.000	15.000	10.000	5.000
ifjúsági II.	15.000	10.000	7.000	5.000

Erdős Kamill díj a legjobb gyűjtő számára:
Díjtételek:

felnőtt (18 év felett)	50.000
ifjúsági (középiskola) I.	30.000
ifjúsági (14 éves korig) II.	20.000

Az első helyezettek közül évente mindhárom kategóriában egy Erdős Kamill díj kerül átadásra. A pályadíjak a pályázatok színvonalától függően megoszthatók, illetve visszatartathatók. Nem pályázhatnak múzeumban vagy néprajzi intézményben dolgozó szakemberek!

A pályázatot három azonos (– az első három példányt! –) példányban kérjük beküldeni a Romológiai Kutatóintézet címére H-7101 Szekszárd, Pf. 12

Beküldési határidő: 2001. augusztus 1.

A pályázathoz külön borítékban kérjük mellékelni a pályázó nevét, foglalkozását, pontos postai és e-mail címét, telefon illetve fax számát. A határidőn túl beérkező pályamunkák 2001-ben díjazásban nem részesülnek. A pályázatok eredményhirdetésére 2001. októberében kerül sor, melyről minden pályázót értesítünk.

A pályázni kívánóknak minden szakmai segítséget megadunk, – így pl. a „terhesség, szülés, gyerekágy...” témakörben a gyűjtés és pályázati írás időtartamára kölcsönözzük Temesváry Rezső: Előítéletek, népszokások és babonák a szüléset körében Magyarországon (Bp. 1899.) c. könyvének fénymásolatát.

Bővebb felvilágosítást, szakmai segítséget levélben a Kutatóintézet címén, ill. (36) 74/510-874, 20/9-549-851, 72/327-622/4944, (4773) telefonszámon dr. Gémes Balázstól kaphatnak.

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 1176 Ft,
fél évre: 588 Ft,
negyedévre: 294 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetési díját a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:

LD
„LUNGO DROM”

5000 Szolnok,
Aranka utca 3.
Telefon:
(06) 56/513-592, 513-953, 513-954

Előfizethető rózsaszínű postai utalványon.

Erős Zoga és Zöld Marci (IV. rész)

Másnap arra járt a közeli uradalom intézője meg a kulcsár. Tudták, hogy a kunyhó lakatlan, hát csodálkoztak, hogy füst száll a kéményből.

– Hát maga kiféle-miféle? – kérdezte Zogát hetykén az intéző. Zoga a zsebébe nyúlt, kivette a vándoriparos engedélyét. Amikor az intéző elolvasta, mindjárt barátságosabbra fogta a szót:

– Csoda, hogy eddig el nem pusztították magát a farkasok. Azt ajánlom, kedves barátom, jöjjön velünk a majorba.

Beültek akkor a szánkóba, s már indultak is. A majorba aztán mindenféle meleg ruhával, cipővel, élelemmel ajándékozták meg. Akkor már haza is indulhatott, bírta a telet, és nagy kínlódással, szenvedéssel, végül is hazaért.

Nyugodtan volt amíg tél volt, de ahogy a tavasz jött, megint baja kezdett lenni. A sors úgy hozta, hogy megint összetalálkozott Zöld Marcival. Összebeszéltek, hogy elmennek újra lovat lopni. De akkor már nem ment olyan könnyen a dolog. A

csikósok észrevették, hogy hiányzik négy ló, és nyomukba eredtek. Zöld Marci persze eliskolt, magára hagyta Erős Zogát.

Szaladt Marci Zoga feleségéhez:

– Panni! Nagy bajban van Zoga! Elfogták az úton a csikósok.

Kapta magát Panni, megnézi, mi igaz, mi nem. Hát látja tényleg a nagy viaskodást.

– Panni segíts! – kiáltott feléje Zoga.

– Vágd el a csikósok gatyamadzagját! Talán belegabalyodnak, s könnyebben végzek velük.

De Panni inkább az ura gatyamadzagját vágta el, mert haragodott rá nagyon, hogy mindig bajba keveredik. No, de Zoga egy ugrással kilépett a gatyájából, és mérgében olyat ütött, hogy egy csapással legyőzte a két ellenfelét.

De haragudott ám a feleségére is! Amikor egy nagy gödörhöz értek, mérgébe bele is lökte az asszonyt.

– Jól tetted, fiam – mondta otthon az apósa, amikor Zoga elmesélte neki, mit csinált. – Az asszonynak mindig a férje mellett a helye. A gyerekeidet

majd felneveljük mi, csak legyél nyugodt.

Zoga lovakat, kocsit szerzett magának, oszt megint útnak indult. Amikor egy nagy erdőhöz ért, gondolta, megpihen. Jól betarisznázott, el is nyomta az álom. Amikor felébredt, látja, hogy eltűntek a lovai. Az erdőben kezdte keresni őket. Mikor az erdő közepére ért, olyan sötét lett, hogy alig látott az orránál tovább. Fától-fáig tapogatózva haladt előre. Egyszer csak elkapta valaki, és olyan erővel szorította, hogy még az ő nagy erejével sem tudott belőle kiszabadulni. Akkor érezte csak igazán, hogy bajba keveredett, amikor vallatni kezdték, hogy kiféle-miféle? Mindjárt látta, hogy betyárok közé került. Nem mondta meg az igazat, hogy csak a lovait keresi, hanem azt hazudta, hogy Róza Sándor bandájából való. De a híres rabló emberei közül bizony sokan voltak ott, és persze őt egyik sem ismerte.

(folytatjuk)

Szécsi Magda

Okosnak lenni jó!

(Ismeretterjesztő sorozat gyerekeknek) III. rész

– 3 –

Mexikó barlangjainak vizében olyan halfajták élnek, amik tulajdonképpen vakok, mégis érzékelik a fényt. Az anoptichtys jordáni nevű halaknak 2-3 hetes korukig nincs is szemük, később is csak elkorcsosult, bőrrel fedett látószerveik fejlődnek. Mindennek ellenére, nagyon érzékenyek a fényre és mene-

külnek előle. Kísérletek során kiderült, hogy már a 0,12–0,060 lux fény felvillanását is észlelik. Egy német zoológus vizsgálatai során megállapította, hogy e halak fényérzékenységet látó idegeik eltávolítása után is megtartják. Ha egy így megoperált hal farkára fényt sugároznak, a hal gyors úszással igyekszik menekülni a fény elől. A vak barlangi halak úgy látszik

a bőrükkel „láttak”, bár itt látáson a fényérzékenység értendő.

Megjegyzem, hogy a fényérzékelés a protoplazmának is alapvető tulajdonsága. Ezért például a szem nélküli amöba is érzékeli a fényt...

Melyik háziállatról állítják azt, hogy lát a sötétben?

Rajzold le nekem!

F E J T Ö R Ő K

Szervusztok Gyerekek!

Vége a tavaszi szünidőnek, kipihten, élményekben gazdagon kezdhettek a tanév végi hajrához az iskolában. A tavasz a természet megújulásának az évszaka, amikor az emberek is telve önbizalommal, elszántsággal kezdenek az újabb kihívások teljesítéséhez. Ugye ti is elhatároztátok, hogy érdemjegyeitekben még javítani fogtok a tanév végéig? Május első vasárnapja az édesanyák napja. Ezen a napon köszönjük meg a legkedvesebbnek azt a sok törődést, szeretetet, amely felénk sugárzik nap mint nap.

Az egyik cigány költő verséből idézünk, amely az édesanyák iránti szeretetről szól.

„Ha a virág megszólalna,
nagyon szép volna a hangja.
Édesanyám kedves, drága,
Élj sokáig boldogságban.”

Ki a költő? A rejtvényből megtudhatod, ha a betűket a helyes sorrendbe rakod!

ÄOTSRSÖYGGYRF

A cigányság a vándorlás alatt, több száz évvel ezelőtt, de ma is, néhány állatot barátjaként szeret, tisztel. Ilyenek a ló, a kutya. Van egy kis állat, amely őseinknek a címerállata volt. Melyik ez? A rejtvényből megtudhatjátok!

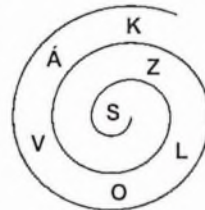
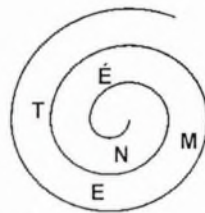
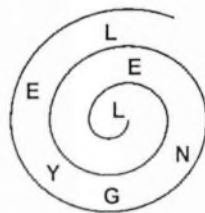

élteti a növényeket ➡	
fenn van a nap, melegít ➡	
a hét magyar vezér közül az egyik ➡	
állami bevétel ➡	
pici ➡	
jó, ha sok van a fejünkben ➡	
... elrepül, az írás megmarad ➡	
jelez a kezével ➡	
labda a hálóban ➡	

Cigány mondások

- Mit ér a porcelán tál, ha üres?
- A jó ember egy forintból kettőt csinál.
- A piros alma gyanús, mert kukac van benne.

Magyarországon élő cigány népcsoport hivatalos elnevezése: etnikum. Azonban hazánkban kisebbségi csoportokból (akik nem magyarok) többen élnek.

Ha a csigavonalak középpontjából kiindulva összeolvasod a betűket három magyarországi kisebbség nevét kapod meg! Melyek ezek?

Rostás Farkas György: Az egér című verséhez a grafikát F. Tóth Zsuzsa készítette. Az alábbi két kép közül az első az eredeti.

Hasonlítsátok össze a két képet és legalább három különbséget vegyetek észre, és küldjétek be!

A rejtvényekhez jó szórakozást kívánunk

Az oldalt összeállította: Bujdosó Jánosné

L. D. Horoszkóp 2001. május

KOS (III. 21 - IV. 20.)

Tenniakarása makacs, szívós kitartással párosul. Ez jó, mert megoldásra váró problémákból nem lesz hiány. Hivatásbeli dolgok kuszálnak össze... A sok munka és a siker minden Kos embernek örömet okoz, de a kifáradás miatt most megint türelmetlenebb, gyorsabban lobbán haragra, s legtöbbször indokolatlanul! Szerelmben csak olyan személy marad meg ön mellett, aki végtelenül elnéző, megbocsátó, megértő. Ön a szokásosnál is féktelenebb májusban és több mozgásteret, nagyobb szabadságot követel.

Havi szerencseszámok: 8, 10, 18, 50, 51,

Ajánlott könyv: Biblia

BIKA (IV. 21. - V. 20.)

Kicsit csöndesebb, de eredményes hetek elé néz. Simán mennek a dolgok. Legendásan nyugodt, békés természetű sokan irigylük, de hónap közepén akad néhány olyan esemény, ami még a Bikákat is kizökkenti nyugalmaiból. Az ég legyen kegyes ahhoz, akire ekkor a haragját zúdítja. Anyagi biztonságát és családi otthonának nyugalmaát őrzi legvadabban. A szerelmben csalódás érheti, ha komolyan vesz egy vizitort. Meneküljön biztos és járt vizekre! Tudja, nem szegény a futás.

Havi szerencseszámok: 11, 20, 24, 36, 51,

Ajánlott könyv: Thomas Hardy - Egy tiszta nő

IKREK (V. 21. - VI. 21.)

Most lesz alkalma elrendezni családi ügyeit, de sort keríthet régóta halogatott megbeszélésekre, hivatalos tárgyalásokra is. A hónap második hete érdekes, új ismeretséget tartogat, de ne gondoljon a barátságánál többre, ez a kapcsolat soha sem alakulhat szerelmmé. Idős rokonnal kapcsolatban aggasztó hírek várhatók.

Havi szerencseszámok: 3, 12, 40, 41, 42,

Ajánlott olvasmány: Kalevala

RÁK (VI. 22. - VII. 22.)

Szereti a nyugodt otthont, a kellemes légköri munkahelyet, kerül mindent ami zajos, nyüzsgő, változatos. Mindez örökké hullámzó kedélyállapotának következménye: a biztonságos környezettől remél kiegyensúlyozottságot, bizonytalan belső érzéseinek. Hiába irózik minden változástól, ez a hónap sok meglepetést tartogat! Némelyik alaposan felforgathatja egész eddigi életvitelét. Anyagi helyzete, ha nem is lesz rózsás, kisebb zökkenőktől eltekintve elfogadhatónak ígérkezik. Ön képtelen magányosan élni, lételeme a család. Szeretet nélkül pedig, kevesebb ideig tud meglenni, mint más élelem és víz nélkül.

Havi szerencseszámok: 3, 13, 21, 50, 76,

Ajánlott olvasmány: Gideon Hausner - Ítélet Jeruzsálemben

OROSZLÁN (VII. 23. - VIII. 23.)

Májusban az anyagi elismerésen túl erkölcsi sikerben is részesül. Külföldi utazásra is sor kerülhet. Jó, ha tudja: a siker megköszönésére ingyei számát, akik nem lesznek retek, s ha csak tehetik, igyekeznek keresztezni az útját. Igaz, nem sok sikerrel járnak, de azért így is sok kellenetlen percet szerezhetnek. Májusban is örömmel töltik el hódításai, de legtöbb esetben nem akar többet egy kis kellemes flörtnél, hiszen szereti párját.

Havi szerencseszámok: 2, 7, 11, 54, 60,

Ajánlott olvasmány: Frank Yerbi - Testvérem Júdás

SZÜZ (VIII. 24. - IX. 23.)

Mindenért meg kell dolgoznia, de fáradozásai jelentős anyagi haszonnal járnak. Legtöbb esetben képtelen önerőből, egyedül végigvinni a dolgokat, feltétlen szüksége van segítőtársakra, protektorokra. Ha a közösen elért eredményeket nem akarja kisajátítani, nem akarja saját magát többnek feltüntetni, mint amennyi a valós szerepe volt, akkor hosszútávú, egyenletes gyarapodásra számíthat. Viszont, ha úgy tűnneti fel a dolgokat, mintha minden eredmény az ön munkáját dicsémé, dugába dölnék terveit. A szerelmben zökkenőkre számíthat, szerelme a válast fontolgatja!

Havi szerencseszámok: 7, 10, 20, 27, 43,

Ajánlott olvasmány: Lyka Károly - A művészetek története

MÉRLEG (IX. 24. - X. 23.)

Anyagi helyzete stabil, így nincs szüksége a pluszmunkára. Legyen ereje néhány hétig nemet mondani az ajánlatokra. Nemcsak saját egészségi állapotára kell fokozottan ügyel-

nie, hanem a környezetében élőkre is. A hónap első felében előfordulhat, hogy közvetlen hozzátartozói is az ön ápolására szorulnak. Az ilyen jellegű kötelezettség nem esik neheze, de lelkiileg alaposan megviseli, és az efféle megpróbáltatások csak hátráltatják a magára találásban.

Havi szerencseszámok: 1, 4, 23, 33, 38,

Ajánlott olvasmány: Vámos Miklós - Zenga Zének

SKORPIÓ (X. 24. - XI. 22.)

Minden valóra válik amit eltervez, sőt olyan dolgokban is sikert, jelentős előnyt sikerül elérnie, amiben erre nem is számított. Ha netán politikai karrierre pályázik, rendkívül kedvezőek az esélyei. Ön képes egyszerre többfelé is figyelni, koncentráció képessége kiváló, aminek most különösen jó hasznát veszi. A sok munka eltereli figyelmét a szerelemtől, ami nem is baj, mert ön rendkívül feltételes, és így tavasszal fokozottan tör elő a lelkéből.

Havi szerencseszámok: 29, 54, 55, 60, 69,

Ajánlott olvasmány: Gasparovich László - Bérelhető bájok bazára

NYILAS (XI. 23. - XII. 21.)

Kíváncsisága, új iránti vágya új vállalkozásokra sarkallja a hónap elején. Am érzenysége miatt sok kedvező alkalmat elszalaszt. Amibe viszont belekezd, azt nem gondolja végig alaposan, inkább intuícióna épít, mint a tényekre, ráadásul a segítőtársait is inkább a szimpátia és a barátság szemszögéből választja, helyett, hogy szaktudásukat venné alapul. Így aztán sokkal több energiával, sokkal kevesebbet tud elérni, mint mások. Ez alaposan kedvét szegi, és ez az elkeseredése csak fokozódik magánéletbeli kudarcai miatt. Ön érzékeny lelkű, szabadságra vágyó ember. Ráadásul rendkívül idealista. Életét megkeserítheti egy Szűz és egy öntörvényű Vízöntő!

Havi szerencseszámok: 4, 32, 44, 70, 71,

Ajánlott olvasmány: Gergely Ágnes - Örízetlenek

BAK (XII. 22. - I. 20.)

Minden hónaptól azt várja, hogy az majd jobb lesz, mint az előző volt. S, ha jobb, nem veszi észre, mert ha a sors nem keresztezi az útját nehézségekkel, akkor ön keresi magának a bajt. Májusban nem lesz ideje mondvaszínált bajokkal keseríteni hétköznapijait! A Szaturnusz újra és újra próbára teszi gyermekeit. De semmi baj! Önre épp az a jellemző, hogy nem ismer lehetetlent, ha nagy erőfeszítések árán is, de minden problémát legyőz. A Bak szülött az önsors rontás mestere, ami a magánéletet, a szerelmet illeti. Olyan ember ugyanis nem született, akit méltónak tartana szerelmére. Marad a munka, ami önnek mindennél fontosabb. Ez van!

Havi szerencseszámok: 9, 27, 32, 40, 72,

Ajánlott olvasmány: Geese Gusztáv - Vallástörténet

VÍZÖNTŐ (I. 21. - II. 19.)

Különös természetű, nehezen alkalmazkodó, a saját feje után járó ember ön. Mégis sok barátja van. Mert, bármennyire erős is önben a szabadság utáni vágy, egyedül nem találja helyét a világban. A közösséghez tartozás érzése nagyon fontos a Vízöntőnek. Többnyire a munkája is olyan, hogy csak másokkal együtt, team-ben megoldható. Számyaló fantáziájának és Szaturnuszi alaposságának köszönhetően olyan összefüggésben látja a világot, ahogy kevesen. Előre kikövetkeztet dolgokat. Maga mögé tudja sorakoztatni a tömegeket, így gyakran lesz politikus a Vízöntőkből. Májusban nagy szüksége lesz éleslátására, és az sem ártana most, ha a jövőbe látna.

Havi szerencseszámok: 8, 17, 71, 77, 80,

Ajánlott olvasmány: Az önhöz írt levelek

HALAK (II. 20. - III. 20.)

Sok esetben a kezüket sem kell kinyújtani, ölükbe pottyán a siker májusban. Bár a pénzzel nem tud bánni a Halak ember, de ez nem okoz gondot, mert a legkritikusabb pillanatban váratlanul mindig valami külön pénzforráshoz jutnak. Munkájában gyökeres változásra ne számítson. Apróbb sikerek, kedvező fordulatok lesznek, s ha uralkodni tud a nyelvén, nem üti bele az orrát mások dolgába, kellemesen múlnak a napok! Amennyire a Bak magányra született, a Halak annyira társas lény. Májusban nem lesz oka panaszára, kevés estét kell egyedül eltöltenie.

Havi szerencseszámok: 14, 29, 35, 62, 83,

Ajánlott olvasmány: Sienkiewicz - Özönvíz I-II.

Országos vásárok naptára

2001. május hónapra

Május 1., kedd

Nagykanizsa -oák,
Pápa -nmv,
Szarvas -ÜV

Május 2., szerda

Miskolc -oák,
Tura -oák,

Május 3., csütörtök

Ónod -oák,
Szeged-
Cserepes sor -ok,
Vésztő -oák,

Május 4., péntek

Érsekvadkert -ok,
Gyöngyös -oá,
Gyula -oák,
Miskolc -ok,
Pécs -R,

Május 5., szombat

Abony -oá,
Debrecen -Tavaszi
Nagyvásár,
Komló -oák,

Magyar-
nándor -oák,
Marcali -ok,
Miskolc -ok,
Pécs -R,
Pécs -kjb,

Május 6., vasárnap

Csongrád -oák,
Debrecen -Tavaszi
Nagyvásár,
Egyek -bv,
Farmos -oák,
Gyoma-
endrőd -av+mgv,
Jászapati -oák,
Jászkisér -bv,
Kiskunhalas -oák,
Lajosmizse -oák,

Miskolc -av,
Nagykörös -av,
Pápa -kjb,
Pécs -R,
Szeged-
Cserepes sor -kjb,
Szolnok -av,

Május 8., kedd

Cegléd -oá,
Nagyecsed -oák,
Zalaegerszeg -oák,

Május 9., szerda

Csorna -oák,
Mezőcsát -oák,
Vajszló -ok,

Május 10., csütörtök

Gyöngy -oák,
Komádi -oá,
Makó -oá,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

Május 11., péntek

Miskolc -ok,
Pusztamérges -oák,

Május 12., szombat

Galgamácsa -oák,
Jászberény -oák,
Kiskunmajsa -oák,
Mezőbe-
rény -av+mgv,
Miskolc -ok,
Ózd -oák,
Pécs -ok,

Május 13., vasárnap

Csanytelek -bv,
Dombóvár -ok,
Gyoma-
endrőd -oák,
Jászsó-
szentgyörgy -oák,
Jászárokhal-
ma -oák,
Mezőkovács-
háza -ok,

Miskolc -av,
Pásztó -oák,
Pécs -oák,
Szeged-
Cserepes sor -kjb,
Szekszárd -oák,
Szent-
szolnok -av,
Tompá -oák+av,
Törtel -oák,
Zalaegerszeg -av,

Május 14., hétfő

Bélapátfalva -oák,

Május 16., szerda

Jánoshalma -oák,
Miskolc -osk,
Veszprém-
varsány -oák,

Május 17., csütörtök

Szeged-
Cserepes sor -ok,

Május 18., péntek

Miskolc -ok,

Május 19., szombat

Miskolc -ok,
Mohács -oák,
Pécs -ok,
Sárbogárd -oák,

Május 20., vasárnap

Abony -oák,
Böhönye -oák,
Dunaföldvár -oák,
Hajdúnánás -oák,
Heves -oák,
Kunszent-
miklós -oák,
Miskolc -av,
Mórahalm -oák,
Ónod -bv,
Pécs -oák,
Rakamaz -oák,
Szászvár -oák,

RÖVIDÍTÉSEK

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
csv. = cserépvásár
kjb. = közúti jármű vásár
kuv. = kutyavásár
LNV. = Lovas Napok vására
mgv. = munkagép vásár
nmv. = népművészeti vásár
oá. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos sertés- és kirakó
vásár
r. = régiségvásár
bv. = termékbemutató és vásár
üv. = ünnepi vásár

Szeged-
Cserepes -kjb,
Szolnok -av,
Törtel -bv,
Vác -oák,

Május 23., szerda

Miskolc -osk,

Május 24., csütörtök

Szeged-
Cserepes sor -ok,

Május 25., péntek

Déaványa -oá,
Miskolc -ok,

Május 26., szombat

Jászár-
szállás -oák,
Miskolc -ok,
Pécs -ok,

Május 27., vasárnap

Csongrád -av,
Csorna -kjb,

Kunmadaras -oák,
Miskolc -av,
Nagykát -oák,
Nagykörös -oák,
Pásztó -av,
Pécs -oák,
Szarvas -oák,
Szeged-
Cserepes or -kjb,
Szeghalom -oák,
Szekszárd -oák,
Szolnok -av,

Május 28., hétfő

Kapuvár -ok,
Szécsény -oák,

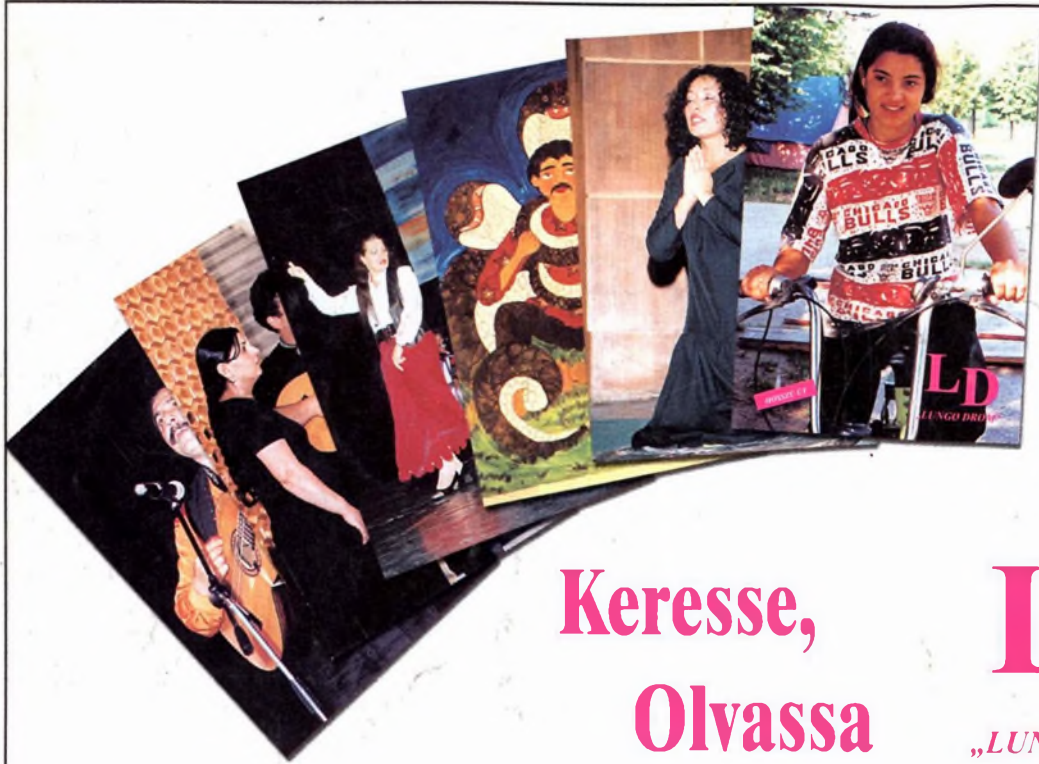
Május 30., szerda

Miskolc -osk,

Május 31., csütörtök

Mélykút -oák,
Szany -oák,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

A vásárnaptárt
összeállította:
Wilhelm István

**Keresse,
Olvassa**

LD
„LUNGO DROM”

OPEL

Ivanits & Bárkány Opel márkakereskedés

1173 Budapest, Pesti út 237. Tel./fax: 258-0995, 257-4658

Új és használt gépkocsik értékesítése, szerviz, karosszéria-javítás,
EREDETVIZSGÁLAT!